

Het zichtbaar geheim

Albert Verwey

bron

Albert Verwey, *Het zichtbaar geheim*. W. Versluys, Amsterdam 1915

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/verw008zich01_01/colofon.htm

© 2004 dbnl / Erven Albert Verwey

I

Het eigen rijk

De bevrijdingen

De roerganger

Zal ik zijn als gij mij wenscht,
Varend tusschen weerzijds banken,
Als een schok de schuit doet wanken
En het schuim de plecht beplent,

Leer mij dan altijd uw oog
Boven mij te zien en onder,
Als een weerzijds lokkend wonder,
Afgronddiep en hemelhoog.

Want de dreiging om en om
Kan ik dan getroost verduren,
Als door rechts of links te sturen
Ik bij u te lande kom.

Aan Novalis

De stervenswil was in uw hart
En toch waart gij een groote geest,
Maar dan is ook de levenssmart
U 't midden van 't heelal geweest.

Dan waren dood en slaap de rust
Waarom de wereld zich bewoog,
Dan was het kruis u liefst bewust
En minst het lachend menschenoog.

Dan stond u aan een overkant
In een bleek licht als glimp van maan
Een kind te wenken met de hand
Om ijlings overzee te gaan,

En niet te weiflen tot de zon
Van nieuwen morgen u weerhield
Maar in *zijn* donkre droomenbron
Het beeld te zien dat u bezielt.

Dan hoopte ge of een jonkvrouw kwam
En, ontzagwekkender dan 't kind,
U bij de hand en met zich nam
En u geleidde, als waart ge blind,

Door een schoon land waar, opgericht,
Boomen van wondre wetenschap
Neerwiegelden naar uw gezicht,
Neerbogen naar uw schroomgen stap,

En waar gij langs gingt als bekoord
En wist niet of ge proefde en aat,
Maar meent wel dat gij alles hoort
En weet dat ge alles ook verstaat.

Tot aan een stroom die wondersnel
Zijn water van de bergen stort,
Gij komt, en treedt erin voor spel,
Maar door den vloed gegrepen wordt.

Help mij, zoo roept ge, en als ge denkt
Dat ge verzinkt, houdt u een hand,
Tilt u een arm omhoog en brengt
Een man u aan den overkant.

Daar was de wereld klaar als glas,
Verklaard en aan zichzelf gelijk,
Een wonder dat natuurlijk was,
Een oog en dat zichzelf bekijk'.

En gij verstaat en zegt: is dit
De dood of is 't de foelie van
De spiegel die elk mensch bezit
Zoolang hij leeft en aadmen kan?

Of is *dit* leven en was al
Wat wij voorheen hebben verstaan,
Het altijd wisselend verval,
Het altijd dreigende vergaan?

En gij begrijpt van daaruit nu
De wereld die zoo snel verloopt.
Gelijk een uurwerk toont zij u
Hoe 't eene rad het andre noopt.

Gelijk een starrenhemel leert
Zij u hoe de eene zonnepolk
Niet zijn kan als zij de andre ontbeert,
En heel zijn wentling wordt u tolk

Van 't bloed dat in den mensch gelijk
Aan d'ether in de ruimten is,
Vol gloed, een vast en eigen rijk,
Toch maatloos als geheimenis.

En gij vergeet dat Al en gij
Nochtans gescheiden wezens zijn.
Zoo komt ge uw ondergang nabij
En zijt uzelf in andren schijn.

De grondtoon

Een zware en vaste vloer van klanken, als een vlot
Dat op een ondergrondse stroom langs rotsen drijft.
Soms verborgen in een ronde en donkere grot,
Dan in een dal waar schemrig licht maar kort verblijft.
Nu is het water stil, dan stort en botst het luid,
Dan woelt en joelt het wild en slaat zijn kuifschuim uit,
Dan overspoelt en stuwt het zijn gesleurde vracht
Door korte en grillige dag neer in een dieper nacht.
Het vaartuig kreunt en kraakt, in elk gebint verstijfd,
Tot de ergsten val bereid, gereed voor 't eindlijk lot,
Tot, of een vinger kim en hemel openschrijft,
De zee hem groet die 't leidt, de in stralen zichtbre god.

De berggeest

Open schal mijn klank
Wand van berg en cel,
Dat zijn grondvest wank
Voor mijn maatvast spel.

Geen metalen deur
Houdt dien galm terug:
Breede scheur na scheur
Bouwt hem weg en brug.

Zoals bron die stijgt
Door een weeken grond,
Door het nachtzwart hijgt
Naar een open mond, -

Zoals vuur dat smelt
Schacht van erts en steen,
Drijft op vloed die zwelt
Slakken vóór zich heen, -

Zoo dringt nu mijn stem
Dat zij vrij en uit
Haar benauwde klem
Zich een hemel buit.

Zóóals in een hol
Dier dat licht bemint
Zoekt en woelt als dol
Tot het uitgang vindt,

Woelt mijn geest en wendt
Waar geen lichtpunt blinkt,
Wand aan wand belendt,
Schacht in schacht verzinkt.

Open schal mijn klank
Nu èn berg èn cel,
Dat hun grondvest wank
Voor mijn maatvast spel.

Citherspel

Snaar van cither troost
U mijn kind dat krank,
Liggend, werkloos poost -
Tokkel-teer geklank.

Naar mijn kamer daalt
Uw verheugd gespeel,
Van uw hart vertaalt
Hand het blij gekweel.

Als een vogel hoog
In doorluchte kouw
Schoon hij liever vloog
Door het groen naar 't blauw,

Maar verlangen boet
In zijn zingens vreugd,
Zóó voldaan en zoet
Speelt ge al wat u heugt,

Speelt ge als heugen faalt
Of als lust nog stijgt
Wat geheimvol draalt,
Vorm van toon verkrijgt:

't Lief gefantaseer
Dat als vlinder wijlt,
Wijkt, en toont zich weer,
Lachend nagëijld,

Tot het, donker, vlucht
In een schemerwoud
Waar het water zucht
Waar de boschbes grauwet,

Tot, opeens in zon,
't Lachende Geluk
Loof beglanst en bron,
Vruchten biedt te pluk.

En gij droomt en ziet,
Liggende in de wei,
Vlinder die niet vliedt,
Een en een erbij...

De oogen sluit ge en, hoor!
Hemel vol gezang,
Heel een vogelkoor,
Bloesems langs uw wang,

Al wat wiegt en deint,
Fluit en tiereliert,
Openschiet en schijnt
Of er glans door kiert.

En een zaalge zee,
Luwte en melodie -
Of gestalte er gleê
Straling door? - o Zie!

De zangstem

Niemand weet hoezeer
Ik naar u verlang,
Zoetste en laatste zang,
Slaap en dan niet meer.

Zoetste en laatste zang
Die zich traag bevrij'.
Dan - alsof ik vlij
Wang aan zachte wang.

Wang aan wang ik vlij,
Maar de zangtoon drijft,
Donker door, en blijft
Tot aan de overzij.

Zelfde zangtoon blijft
Bij me aan de overkant.
Zelfde die mijn hand
Hier in woorden schrijft.

Zelfde die mijn hand
Hier verwoordt, is daar
Woordeloos en klaar:
Vlam die zingend brandt.

Woordeloos en klaar
Eent zich daar de toon
Met den droom van schoon
Die maar hoopt op haar.

Uit mijn droom van schoon
Wensch ik telkens weer
Dat de zangstem keer',
Dat zij in mij woon'.

O zoo ze eens niet keer'?
Vreezend roep ik bang:
Zoetste en laatste zang,
Slaap en dan niet meer.

De droomhof

Droomen komen snel
Als de dag nog schijnt,
Kleur en glanzenspel
Gloedt en waast en lijnt: -

Rondgesloten hof,
Waar geen zonstraal dringt
Die door dampkringstof
Brekende zich wringt:

Smettelos en klaar,
Marmerblank en rein
Reit wand en pilaar
Langs vloer en fontein:

Koepelwelf doorzeeft
Licht dat altijd stil
Neerzijgt en niet beeft,
Koel, maar nimmer kil.

En het plein wordt groen,
Bloemenwasdom pronkt,
Stortende op 't plantsoen
Straal in droppen vonkt.

Heel de lucht wordt thans
Tot gebrijzeld nat,
Zevenkleurge glans
Die het beeld bevat

Van de onzichtbre zon.
Koepel flauwt omhoog,
Licht en schaduw won
Galerij en boog.

Menschen gaan nu uit
En hun wandlen wekt
Galm als snaargeluid,
Die den hof door trekt.

En gang en gebaar
En oogopslag zijn
Vast en groot en waar,
Wars van glimp en schijn.

Aan William Blake

Gij die vizioenen zaagt en bande al uw gezichten
Met pen of krijt of stift op blad papier of steen,
Hun vorm in lijn en tint, hun zin in uw gedichten,
Gruwlijk of teer of groot, maar duizendvuldig één, -

Gij waart een man als wij: de wildheid van uw wezen
Beteekende anders niet dan 't laaien van den gloed
Die uit den afgrond, uit den hemel, kwam gerezen
Die de eeuwge scheppingsdrift verbeeldt in ons gemoed.

Gij weigerde eldersheen uw oogen te doen rijzen
Of dalen dan naar dien gestalten-rijken kolk,
En raadslig woord en beeld waren voor u slechts wijzen
Waarop Een meer dan gij zich uitte in u, zijn Tolk.

Hoe grilge spraak en lijn; omdat een mensch op aarde,
Als maas in 't eindloos-mazig toevalweb gelascht,
Het best begrijpt wat hij van d'indruk uit aanvaardde
En daarvandaan zijn weg naar 't Rijk dat zijn moet tast.

Dat Rijk in ons was 't uwe en gij waart zijn verkonder.
Verbeelding was zijn naam, waaraan de Geest ontlokt
Gestalten in zichzelf het meest volkomen wonder,
Maar door 't Verstand begrensd, verwetlijkt en verbrokt.

Ontredning aan dien Val! De Liefde alleen kan baten;
Die 't eens gevormde aldoor weer met zijn straal doordringt,
Die wat verstart en sterft maar kort wil overlaten
En altijd weer d'Ontkenner-van-natuur bedwingt.

Hoe wondt gij om dien kern, uw eigen diepste groeisel,
En niet van u alleen, maar van ons heel geslacht,
Mythen en droomen heen, wier hemelhooge bloeisel
Een dak van blaadren werd, door u in 't licht gedacht.

En onder dat gewelf, - geplaagd, gehoond, verstooten,
Door goede en wijze ook, wien uw arbeid waanzin leek -
Werkte ge naast een vrouw, zij vast aan u gesloten
Als aan uw geestdrift gij, en al uw zorg bezweek.

En als ge wandlend, soms, een spraak van uw gezichten,
 Hun zin zoo diep en schoon in bloeizaam vormvertier,
 Dan mocht die de oogen wel als schertsend op u richten:
 Wáár zaagt ge dat? - gij weest rustig uw voorhoofd: hier.

Hier. In *uw* wereld niet, die schijn, dof en bedrieglijk
 Voor wie als feit en niet als zinnebeeld hem kent.
 Hier, in ons eigen Rijk, maar open voor een ieglijk,
 Waar 't zinnebeeld Natuur tot, hoogre, Kunst volendt.

Profeet van Kunst die blijft; waar de eeuwige Verbeelding,
 Die 't Leven zelf is, door den heilgen Geest geleid,
 Nadat ze eerst Liefde zond die, van Natuur de omweelding
 Verwijdrend, haar herschiep, zichzelf heeft uitgezeid;

Hoe werdt gij eindlijk stil en vreedzaam in uzelfven.
 Gij laagte en wachtte, en zongt, zoo zieldoordringend luid,
 Alsof 't gehoord moest worden boven de gewelven
 Wier oopning 't menschlijk oog zijn láátst vizioen ontsluit.

Gij zongt! Hoe schoon; en zij die u zoo lief had weende.
 Maar gij: o lief, dat lied is 't *mijne* niet, o neen!
 Neen, 't was de god in u wien ge elk gezang ontleende.
 Wij zijn bij hem, blijven bij hem, gaan tot hem heen.

De verborgene

De leeuw

Aldoor zingend, stijgend
In loodrechte vlucht,
Keeltje, hel en hijgend
Door de grauwe lucht,

Fladderwiek gedurig,
Leeuw die u rept,
Gij, die fel en vurig
Eigen sfeer u scheidt.

Als een wolk van kransen
Die gij rond u spreidt,
Als van kronenglansen
Flonkring waar ge in zijt,

Als gewelf van tonen
Waar ge in leeft en werkt,
Zie 'k uw zang zich toonen
Wijl mijn oog u merkt.

Donker, schijnloos lijfje,
Voor - zóó wild en luid -
Welk verborgen wijfje
Stort ge uw zangalm uit?

Of hebt ge in het duister
Van die natte wolk
Ons onkenbren luister
Wien ge u leent als tolk?

Vita Aeterna**Verzen Geschreven ter Herdenking van A- G- Gest. 12 Nov. 1910****I**

O teedre ziel tot wie de mijne sprak,
Ik heb van u het gaan nooit kunnen dulden
Naar oord van droom boven het hemeldak.

Ik hield u hier. Mijn droomlooze oogen vulden
Uw trekken na uw dood, mijn ooren trof
Aldoor uw stem, die nu geen verten hulden

In nevelen van afstand, die het grof
Gedruis van de aard niet langer overstemde,
Die niet, door 't kloppen van mijn bloed heen, dof

En afgebroken werd gehoord, maar temde
Al mijn gedachten tot dien stillen val
Van innerlijke neiging en verstremde

Tot spiegelgladde klaarheid in mij al
Wat ongeduldig en zelfwillig streefde,
Maar voortaan enkel u weerkaatsen zal.

Het is mij daaglijks nog alsof gij leefde.
Gij leeft ook waarlijk. En ik houd bij mij
Uw tegenwoordigheid - Uw schijn ontzweefde

Voor goed me, opdat uw zijn mij klaarder zij.

II

Ik had de smartlijkste van al mijn wonden
Gepeild en dronk mijn bitterste artsenuit,

Toen als door goddelijk bevel gezonden
Gij kwaamt. Een jeugd gelijk de mijne eens was
Straalde uit uw blikken, kwam uw vers vermonden.

Ik zag mijzelf in u als in een glas.
Mijn beetre zelf. Had ik dan al die jaren
Geleefd opdat een web van wier en dras

De blanke en zuivre leden zou bezwaren
Van 't zielebeeld dat ik moest zijn? Verreisd
Van 't meer waar alle kindren spelevaren,

Waar zij zich spieglen en in bloemenlijst
Den hemel en zichzelf zien afgesloten, -
Totdat hun hart de verre bergen prijst

En ze als het wild door jager opgestooten
Zich dáárheen storten -, zóó verreisd had ik
Geloofd dat straks een heerschaar van genooten

Zich met me in één verrukkende oogenblik
Opheffen zouden tot de hoogste rotsen,
Maar niet dat in een storm van strijd en schrik

D'een d'ander plagen, haten zou en trotsen,
Totdat geen langer veilig stijgen kon.
Hoe zochten, moê van 't vruchteloze botsen,

Allen de laagte en vraagden om een bron,
Een koelte, een vredig huis om in te wonen,
Een vruchtenboogaard en een milde zon.

Die waren wel op aarde en rijke loonen
Voor trouwen arbeid lagen elk bereid:
Vreugd van een vrouw, en dochteren en zonen.

Dat was een perk. Maar 't zoetste perk ten spijt
Glom in hen 't hunkren naar weer andre perken,
Vrat in hen tusschen perk en perk de strijd.

O droef gevolg van 't menschelijke werken
Dat eigen leed uit eigen aandrang kweekt
En 't zwaarste leed te dragen door de sterken.

Ik hief mijn geest, los van wat zinnen weekt,
Op tot een straling van metalen flitsen,
En 't woord dat niet dan onder smarten spreekt

Toog door mijn donker als van hoogste spitsen.
Ik zonk in 't stof en wist dat ik voortaan
Geharnast werd uit bovenaardsche smidsen.

Toen zag ik u, mijn jonker, voor mij staan.
En of mijn leed u allerminst vervaarde,
Zaagt gij mij stil en warm en vreugdvol aan

En spraakt: 'mijn dank voor wat ge me openbaarde:
Alleen door lijden wordt een mensch een god,
Een god van schoonheid op een donkere aarde.'

Toen hief ik me op en droeg naast u mijn lot.

III

Wat ik met moeite werd waart gij geboren.
Ge ontvingt uw smarten zonder toorn of spot.

Vandaar in 't oog dat liefdevolle gloren,
Vandaar die menselijke stem en 't kalm
Schrijden van de gedachten, nooit te storen

Door van den waan het schijnlicht of den walm
Van haastige vervoering: klaar en simpel
Wuifde voor u altijd een dubbele palm:

Loon voor de schoonheid zonder smet of rimpel,
Loon voor de liefde die tot schoonheid dreef.
Hoe kwaamt ge eens, als met opgestoken wimpel

Een rijkbeladen vaartuig: 'zie, ik geef
U dit gedicht. Is 't schoon?' - "'Ja, schoon.'" - 'Ge zeide:
Blij zoudt ge zijn als ik een schoon vers schreef.'

Toen glansde iets in me, omdat u vriendschap wijdde
Tot dichter, zooals mij ook in mijn jeugd.
Maar gij, de menschelijkste van ons beide,

Hebt u in andre liefde ook eer verheugd.
Ik zie u in den omgeworpen mantel,
Aan 't broeiend einde van een zomervreugd,

En hangende aan uw arm met luchten trantel
Een die ge, trotsch, niet toont, maar rondvoert toch.
Dat nu een vlindervlucht de wieken kantel

Rond die twee hoofden, door het zonsbedrog.
Want zie, hij daalt, in schemer gaan die lieven,
In donker straks, al dwaalt een lichtstraal nog

Op 't donkre en op het blonde haar: reeds klieven
De weerlichtstralen ginds de warme kim.
Als zomerwolken zullen harten grieven

De pijlen, en één schreit, om u, mijn schim...
Van Orfeus en Eurydice de zanger
Kwaamt gij op de aard na troosteloozen klim,

Het zwart van de afgrond wolkte om u niet langer,
Vlam van uw lied laaide op rondom háár goud,
Maar aanstonds wordt haar hart en 't uwe u banger,

Tot weer u de afgrond in haar nevels houdt...
Wat laat ik mij door 't vizioen vervoeren,
Daar zich nog pas 't geluk u openvouwt.

Mijn smartlijk overstemt *uw* blij ontroeren,
Daar gij het schromend nauw gelooven kunt
Dat met uw hand de doos gij zult ontsnoeren

Waaruit een god zijn schoone gaaf u gunt.
Verbeeldingsvol mengt ge u de fijnste kleuren,
Ter teekning hebt ge uw stiften teer gepunt,

Dageraad-rood zal 't schilderij zich beuren,
Uw werkelijkheid, meteen uw hoogste droom, -
Tafreel, waar al uw hopen, al uw treuren

Tot één volkomene vervulling koom'.

IV

Gij hadt de kust waar gij mij vindt verlaten
Voor de oude stad waardoor de vlakke stroom

Zakt naar het IJ voorbij beboomde straten.
Daar was ook zij. Gij gingt door haar verzeld
Langs gracht en plein. En 't innig open praten

Droeg zooveel nog van zonnig duin en veld,
Dat geen benauwing van de drukte en huizen
U in uw dichtelijk bepeinzen kwelt.

Neen meer, die volte zelf, in u aan 't bruisen,
Klaarde tot beelden die ge in heldre taal
Vol zinnigen toon als verzen na liet ruischen.

Langs werkplaats gaat ge of in vergaderzaal,
Voor sombere fabriek, in slop en stegen
Waar de arme ellende strompelt, goor en vaal,

Door winkelbuurten waar zich allerwegen
De weelde schaamtloos toont of op de bank
Waar de romeinsche wijsheid wordt verkregen

Waardoor me' in Holland rechtspreekt: droge brank
Van sappigen stam, nu latwerk, waar geen vruchten
Langs rijpen, maar de wilde en bittere rank

Van eigenbaat zich sterk om klemt. Wat zuchten
De jonge harten die dit doornig web
Ontwarren. Maar wie 't deden zijn te duchten

Omdat zij zekerst met gewikste sneb
Den goedgeoovge en onervaarne raken
Die zich in maas, aan doorn, vervangen heb.

Hoe gretig gaat gij eedler vreugden smaken,
Bewondrend staand voor oud of nieuw gebouw
Waar staatge wand en glinsterende daken

U toonden hoe ge uw geest liefst vormen zou;
Of met schildrij of beeld dien geest schakeerend,
Of zittend waar ten hemel, grauw of blauw,

De tonen u ontvoerden, de ooren leerend
Al wat het vers behoefde om warm en zacht
De ziel te ontsluipen, zin met zang beveënd.

Uw menselijkheid ging open en de kracht
Waarmee ge omvingt wies uit van een tot honderd
Waar u het leven honderd beelden bracht.

Ik heb uw vlug verstand altijd bewonderd,
Ik die met grillger greep en trotscher vaart
Niet elke zaak zoo juist hield afgezonderd.

Gemoed en brein toonden uw andere aard.
Toen was het dat ge eens kwaamt in Noordwijk, - zwijgend,
Zooals ge vóór dien tijd al langer waart,

Omdat elke aard, zijn eigen recht verkrijgend,
Zwijgt en zich sluit als hij miskening vreest -
Zoo zaat ge, tot ik zei, mij tot u nijgend:

'Mijn leerling zijt ge tot vandaag geweest:
Wees nu mijn vriend.' Ik heb u nooit verloren.
Ik weet dat ge op dit blad mijn woorden leest

En dat we elkaar voor eeuwig toebehooren.

V

Gij waart al krank en naar de purpren hei
Laagt ge uit te zien of in de zon te smoren.

Herfst in zijn wisselpracht liep ras voorbij;
Maar luistrend naar de late najaarsvlagen
Laagt ge in uw kamer stil en wachtte gij

Tot tegen 't eind van zeven lange dagen
Zij kwam die in de stad haar arbeid had.
Hoe woog, gedwongen werkloos, van dien tragen

Winter u 't klokvast gaan, terwijl de stad,
Waar zij in woonde en werkte, u tarte en lokte,
Stad waar ge werkte en die uw hart bezat.

En als de sneeuw rondom uw vensters vlokte
Peinsde ge of dit uw doodskleed wel kon zijn;
Maar als de klok zijn wijzer verder schokte

Deed wanhoop u om 't vliedend leven pijn.
De dagen dat zij kwam lagen daartusschen
- Tusschen die stilte en wanhoop - en hun schijn

Blonk vóór en na: háár hand verschudde uw kussen,
Reikte u den drank, verschoof gordijn en dek,
Geen kon zoo koel den gloed van 't koortsen blusschen,

En 't enkle hopen dat haar stem u wekk'
Deed u verkwikkelijker sluimer vinden.
Haar heen- en weergaan door het kaal vertrek,

Haar houding bij het oopen van de blinden,
Haar oogen die altijd met warmen groet
Zochten naar de oogen die haar meest beminden,

Haar stem die, wijl gij ligt, vertellen moet,
Of liedjes zingt die uw gedachten kleuren,
Haar heele wezen, was de levensmoed

Die gij genoot en waar uw hoop en treuren
Zich heenstreckte zoolang gij eenzaam laagt.
Het voorjaar kwam. De lucht, die bloesemgeuren

En bijgezoem en zang van vogels draagt,
Woei door uw raam en langzaam werdt ge sterker.
U had gedurig iedre kunst behaagd,

Veel mensen minden u, zoodat uw kerker
Nooit ledig was van boek of plaat of beeld, -
En - waar ge ooit mocht - een onvermoeibre werker,

Laast ge en bekeekt, niet enkel onverveeld,
Maar met een lust die u tot eigen maakte
Al wat, van wijd en zijd u toebedeeld,

Uw zinnen aandeed, uw verbeelding raakte,
En in uw altijd heldren geest geschouwd,
In zuivrer vorm en licht u blijvend blaakte.

Dat licht is tot uw sterven niet verflauwd
En al wie als uw vrienden, eens gewonnen,
Daarin bewogen, hebben vast vertrouwd

Dat ge in dat schijnsel al hun doen zoudt zonnen.
Zij stroomden uit tot u, en niemand meer
Dan ik die wist dat wat uit diepste bronnen

Welde van mij tot u, daar telken keer
Zijn bekken vond, waarin het stil en waardig
Uw beeld te spieglen kreeg als in een meer.

Strooming als deze maakt de zielen vaardig
Tot almaar geven en ontvangen: spel
Van liefde tusschen twee die evenaardig

Hun beurtfonteinen, als uit zelfde wel,
Doen flonkren in elkaar: een wissel-leven
Oneindig, schoon het stijgt uit cel naar cel.

Hier raak ik, aan wat meest mijn hart doet beven:
De Eenheid van Leven, die in uw geloof
Als in het mijne ons beiden kracht bleef geven,

Ons nu nog geeft: want voor 't gezwatel doof
Van duizend stemmen die zich rond ons braken,
Wierpen wij niet onze aandacht tot een roof

Aan zooveel wanen die wanluidend spraken,
Maar luisterden verrukt naar de ééne stem,
Door wie bezield wij de andren dorsten wraken.

En waar die klonk met aldoor innger klem,
Bekenden we één Verborgheid de Meester
Van al wat leeft en bogen ons voor Hem.

Wat deerde 't: schiep hij ons als eik of heester,
Dreef hij zijn bliksem over beide heen,
Wij leefden Hem, als klager niet, maar feester,

Saam vol van hem en in zijn glorie één.
En ons en aller eenzijn heette ons liefde,
Zij brandde in zielen, brandde in stam en steen,

Wij wisten dat Zijn liefde nooit verstiefde,
Dat ze ons schiep en behield en dat elk ding
Door hem gemaakt, of 't harten streelde of griefde,

Schoonheid zou zijn en eeuwge zegening.
Zoo hadt ge ook háár lief, niet in tijdljik minnen,
Maar zeker dat wat u en haar omving

Het eene is, dat van eind weet noch beginnen,
En dat, wanneer het aldoor anders schijnt,
Toch de eene Geest is met de ontelbre zinnen,

De Eene die, altijd anders, nooit verdwijnt.

VI

Liefde is een macht die ons zooveel doet dragen,
Zoozeer ons zijn tot zaligheid verreint,

Dat voor onszelf wij nauwlijks anders vragen
Dan de gelegenheid die 't Offer biedt
Aldoor 't geluk van andren na te jagen.

Dichters bezongen 't in zoo menig lied,
Maar zal van twee één 't Offer willig lijden,
De vrouw vermag 't, mannen vermogen 't niet.

Gij kende uw kwaal niet, die zich wel bij tijden
Verschool, maar zeker u snel sloopen zou.
Zij wist ze. Zou zij nochtans zich u wijden

Ten huwlijk dat geen huwlijk was? Den rouw
Van uw verscheiden, niet maar ééns verduren,
Doch daaglijks wijl gij leefde? Een jonge vrouw

Voelt door de kracht der liefde van naturen
Zich zoo gesterkt, dat zij, niet korte poos,
Maar daaglijks, zoo door donkre als zonnige uren,

Zich offren kan. Zij is niet vreugdeloos,
Als haar vrijwillige smart hem maar mag baten
Dien ze als het voorwerp van haar zorg verkoos.

Zij huwde u. En toen 't kwaad niet af wou laten -
Uw krankheid - en gij eindelijk alles wist,
Toen 't o zoo droef, o zoo vertrouwlijk praten

Alles onthulde, de angst, de lieve list,
De Liefde die gij nooit zóó hadt begrepen,
Heel 't Offer, dat gij zelfs niet had gegist, -

Toen - daar de doodspijl naast u lag geslepen -
Begreept gij dat u 't hoogste was onthuld,
Dat ziekte en pijn niet, ook niet de benepen

Rust van het graf, met recht ons hart vervult,
Zoo min als vreugd die met een vluchtig blinken
De kinnen van ons kort bestaan verguldt,

Maar wel de in lange teugen in te drinken
Zekerheid van de liefde, 't offerreê
Rijzen en dalen en, als 't moet, verzinken

Van mensch in mensch als van de golf in zee.
Stort zich een vrouw in mij, zal ik dan trager
Mij storten waar mij liefde heengeleê,

Ware 't ook in den dood? - Toen werdt ge al grager
Op sterven, maar op leven ook, om haar.
Wie weet? Zat niet in dor woestijnzand Hagar

Met Ismaël, haar zoon, toen wonderbaar
Een stem haar water wees? Uit Ismaël kwamen
Geheele volken voort, al lag hij daar

Den dood nabij. Wie kan de wondren ramen
Die nu nog zijn! Zoo gaaft met nieuwe hoop
Ge 't leven kleur. En 't was een schoon verzamelen

Rondom u bei, van wat als gift of koop
Aan boek of plaatwerk kwam en werd genoten
Aandachtig, als een dagelijksche doop

Van schoonheid. Als gewijde wanden sloten
Om dit geluk de muren van het huis
Dat naar uw eigen teekning en begrooten

Doelmatig was gebouwd, het eigen thuis
Waarvan gij droomde tot in uw gedichten,
Dat woon en kunstzaal was en studiekhuis.

Daar kende u elk. Vertrouwlijke gezichten
Kwamen er telkens naar u beiden zien.
De wereld bleef met groeten en berichten

Vriendlijk rondom u, want ook vreemden wien
Ge een brief zondt met belangstellend bevragen
Erkenden ras in u zoo'n schaarsche, dien

Nieuwsgierigheid noch ijdel zelfbehagen,
Maar een belangelooze schoonheidslust
En menschlijkheid het nieuw verkeer deed wagen,

En, met zijn waarde, zich zijn grens bewust.

VII

Niet uit een streven, haastig en onzeker,
Maar uit een diepe en onverwoestbre rust,

Schreeft gij uw verzen. Verantwoordlijk kweeker,
Die iedre zielsplant opbond en begoot,
Een koningsschenker, die uit iedren beker

Als in gewijden dienst zijn drop genoot.
En naar de dood nabij beslister wenkte,
Wies grensloozter uw zucht tot daden groot.

En naar u 't eigen leven meer ontzwenkte,
Vondt ge in de onsterflijken van ons geslacht
Den stroom, die niet alleen uzelfs dorst drenkte,

Maar die ge, in woord, drop voor drop overbracht.
Shelley's verheven lied van den Ontbonden
Prometheus, en daarna, alsof uw kracht

- Nu ze aanstonds zelf van 't stof werd losgewonden -
Voor 't hoogste niet mocht aarzlen: 't Paradijs
Verloren: Miltons boek van zege op zonden.

Ik weet hoe ge wèl aarzelde; hoe wijs
En needrig gij bleeft stilstaan vóór 't aanvaarden,
Hoe gij begon, niet tot uw eigen prijs,

Maar hopende hem niet te veronwaarden
Die door uw mond weer sprak. Zoo werd uw dicht
Eén lang gebed waarin uw lippen paarden

Geloofskracht aan oprechtheid, een gericht
Over uzelf: uw hart, uw kunst, uw daden.
Boven uw lijfsnood straalde 't als een licht.

In 't Paradijs-beeld bloesemden de paden
Van 't eigen huwelijk en in angst en pijn
Troostte u die trouwste, in woord en werk beraden,

De seraf Abdiël. Tot daar de lijn
Loopt tusschen aarde en hemel vindt ge uw woorden.
Niet verder. Waar in 't boek die verzen zijn:

‘Nu zing ik staande op de aard’, daar waar de boorden
Des hemels weken, was úw vlucht gemat.
Wat zoudt gij dalen waar wij blijvers 'hoorden.

Gij, eens aan 't stijgen, steegt uw hemelsch pad.
Toch wist ge 't vóór ge zoover waart, maar ‘Vrede’,
Zoo luidde 't lied dat ge ons gezongen hadt.

‘Geen ijdele zorg, o mingodin, - de tweede,
Onder Urania; - schoon zijn Vreugde en Smart,
Zoodra voor 't glas van de Eeuwigheid ik trede

En zie wat waarlijk leeft, ook in mijn hart.
't Werk half voltooid' - Niet half eens, bij dit schrijven.
Maar of de geest den dood een wijl nog tart,

Schreeft ge 't niet weinge erna, waarbij 't zou blijven.

VIII

Half kwam uw werk gereed. Maar gij werdt heel
De schoonheid die ge eerst voor uw geest zaagt drijven.

En toen ik stond - uw hoofd lag op de peel
Zoo marmerblank - voelde ik alle ongestadig
En raadslig leven heen: dit bleef mijn deel,

Dit het legaat waaraan ik mij verzadig:
De Eenheid met zulk een schoonheid. Of zijn wil
In mij gevaren was tot een werkdadig

Bestaan, versmaadde ik tranen, iedren ril
Van 't siddrend vleesch: uw werk doen, o mijn jonker,
Uw helpt op aard, o ja, maar hemelstil.

Ik stond nog daar toen in het schemerdonker
- Zoo leek me - een hoofd zich langs mijn schouder boog
En vóór mij zag 'k het vallende geflonker

Van tranen. Tranen welden in mijn oog.
Toen zei ik: 'Dit is *hij* niet. Hij blijft leven.'
Zij, wijl ze 't hoofd niet van hem weg bewoog,

Zei: 'k Weet het wèl. Dit was hij. Hij blijft leven.'

Begeerte

Zoolang mijn leven
Luistert en fluistert,
Mijn voet niet kluistert
De donkre zoô,
Zal ik van droomen
Het web wel weven:
Wind, water en boomen
En rozen, wit en roô.

Zoolang mijn adem
Beweegt en warm is,
Mijn hart niet arm is
Aan bloed dat kleurt,
Zij mij de wereld

Die ik omvadem
De aardsche die dauw-ompereld
Altijd uit nacht zich beurt.

Zoolang mijn oogen
Lachen en schreien,
Zoolang ik de zijen
Huiden bemin,
Zoolang geur en donzen
Warmte en bewogen
Harten die bonzen
Heerschen op mijn bedwelmden zin, -

Zoolang begeeren
Niet zal verlaten
De kronkelstraten
Van aar en spier,
Zal ik van aarde
Noch droom ontberen
De eens geopenbaarde
Schoonheid, die ik vier.

Caïn

Van 't Paradijs de vruchten en de stroomen
Gloeiden en ruischten nog altijd, toen Caïn
's Avonds, door de eenge kloof in 't ringgeberg
De vuurvloed wuiven zag gelijk een zwaard.
Hij had al vaak, stijgend van spleet tot spleet,
De steile wal beproefd, nu hier, dan daar;
Maar met gescheurde spieren, telkens weer
Stortte hij in de ruigten, bang dat ergens
Een van 't gezin hem ziend, ried wat hij wou.
Eens steeg hij tot een hoogste zoom en lag
Aemechtig op die zwarte tin gestrekt
Te wachten op de daagraad: onder hem
Viel loodrecht zonder breuk de gladde wand
Weg in de scheemring; blad- en golfgetril

Bewoog zijn oor: toen glansde er groen en blonk
Water en uit een boschje, roodbebloemd,
Hief Lilith zich, die blanke, als een wit rund.
Dan, daar door 't kloppen van zijn hart zijn ooren
Gonsden, hoorde hij Abels roep en stil,
Bevend, gelijk een dief, zocht hij de scheur
Waarlangs hij daalde naar de steenge hei
En 't vee. Hij kwam er veilig. Maar van Adam
Zag hij den blik die laakte en Abel leidde
De kudden zonder fout. Toen kon hem Zithna,
Zijn vrouw en zuster, niet meer boeien. Nachtelijks
Hunkerde hij naar 't Paradijs en daaglijks
Haatte hij Abel. Nu, daar de avond viel,
Stond hij daar weer naar de eenge kloof te zien
En zag de vuurvloed wuiven als een zwaard.
Zijn vader had in 't Paradijs gewoond
- Dat wist hij -: had die duizendvoudge bloei,
Die levensidring en de vreugd gekend
Die daar in lucht en water stroomde, en uitging
Van Lilith.
Want vóór zijn leven zich in tweeën deelde
En Eva werd, was Zij zijn vrouw en moeder,
De Eene met wie verzaamd hij werd en bleef.
Daarna de scheiding en daarna voor al zijn

Nakoomlingen de scheiding, duizendwerf
Verdeeld de wereld en geen rust, geen vreê,
Geen eenzijn met de Al-moeder die daar ginds
Haar blanke leden ophief in het groen.
Wat al verhalen: hoe met vlamvend zwaard
Een Engel hen verdreef, een geest van Hem
Tot wien zij daaglijks baden: Adam zag Hem,
Sprak met Hem, maar geen stervling sints dien tijd.
Maar d'Engel zou hij zien, van aangezicht
Tot aangezicht zou hij hem zien, een enkle
Voor 't minst van dat gelukkige volk, een enkle,
Uit vrees tot nu toe niet genaderd, maar
Thans langer niet ontweken. Caïn snelde
De steenige vlakke door: van rots tot kloof,
Van kloof tot rots klom hij. De rossige lucht
Werd rooder, vonken sproeiden, walm sloeg op.
Laaïen, een storm gelijk, bruïste en een gloed
Vlamde hem in 't gelaat. Een breede kloof:
Een stroom van vuur, die uit de rots ontsprong
En de ingang sloot en stortte in de andre rots.
Geen engel. Half geschroeïd kwam Adams zoon
Terug. Geen engel. 't Was of in hem nu
De vuurgloed laaide, een doffe toorn, daar Adam
Hem in een sprookje bande en schuwen deed

Als zwaard wat vuur was, en geen englehand
Was daar die 't zwaaide, maar uit rots brak 't uit,
Niet anders dan zichzelf uit hout of steen
De vonken sloegen voor altaar of maal.
Terwijl hij aankwam was het altaar reê
Voor 't ochtendoffer. Abel offerde al.
Adam zag toe. En achtloos schikte Caïn
De natte veldvrucht, wreef dan vuur uit hout
Opdat ze brandde, maar geen vlam sloeg uit
En traag en smeulend kronkelde de rook.
Doch 't voor van Abels offer tongde omhoog
En Adam zei: omdat ge uw werk verzuimt
En niet als Abel braaf zijt en verheugd,
Neemt God uw gaaf niet aan. Maar Caïn sprak:
Geen God die offers neemt of weigert, vader.
Zoo min als ginds een engel met een zwaard.
Daar was het vuur, hier water. Adam staarde.
Maar toorn schoot Caïns oog uit en hij hoonde:
Het Paradijs is waar. Gij die met Lilith
Leefde en met haar en in haar één was, weet het.
Maar gij hebt u verdeeld tot u en Eva,
Gij bracht ons voort, kroost van verdeeling, buiten
Het Paradijs, van toen af ontoegankelijk.
Waarom nu bant ge ons dubbel in de sproken

Van God en Geest, waarlijk niet noodig, waar
De bergwand steil is en de kloof vol vuur.
Adam stond stom en op den achtergrond
Stond Eva. Naderbij kwam Abel. Deze
Had angstig toegehoord en riep nu: Vader,
Zeg dat ge waarheid spraakt. Verdwaasd is Caïn.
Maar Adam zweeg: hij wist wel dat zijn beeld
Van God en Engel waarheid was, een waarheid
Juist als die Lilith, die die dwaze knaap
Waar noemde of hij ze zag. Maar wie met oogen
Lilith kan zien en niet een engel, liegt niet
Als hij den engel loochent. Abel werd
Angstig. Hij had maar één geloof, hetzelfde
Dat hem zijn ouders leerden. Als zijn waarheid
Niet bleef bestaan, kon hij niet leven. Smeekend
Richtte hij zich tot Eva: Moeder, help me.
Zij leefde in het geloof waar haar geslacht
Door groeien moest: Abel was haar geslacht,
Maar Caïn ook. Dan keek ze of Adam soms
Het tegenstrijdige kon verbinden: mogelijk
Kon tegenstrijdig onverbonden staan
Naast tegenstrijdig. Toen de Moeder zweeg
En ook de Vader, werd het kind doodsbleek.
Broeder, ge loogt, riep hij, ik kan niet leven

Als ge niet loogt. Zeg dat ge loogt, mijn Caïn.
Ik sprak de waarheid, broeder, antwoordt Caïn.
Maar Abel schudt hem, schreit: ge loogt, ge loogt,
Zeg dat ge loogt. Caïn werd ongeduldig,
Schudde hem van zich en hij viel. Zijn hoofd
Stortte op een steen van 't altaar en het bloed
Stroomde op een bleek gelaat door krullig haar.
Toen brulde Eva de moeder en zij wierp zich
Op Abel, op haar jong, maar 't roode bloed
Vloot onweerhouden: toen zag Adam op
En zei tot Caïn: ga, gij draagt in u
Mijn vloek niet, maar Gods vloek: het Paradijs.

De voetwassing

Spreek ik dan nu altijd alleen met u?
Geen omweg langer en geen pijnlijk zien
Of de andre naast mij goedkeurt wat ik zeg?
Maar blind en doof voor elk, behalve alleen
Voor u, aldoor uitstorten wat ik denk
En weten - zooals onbewust een kind
Het van zijn moeder voelt - dat gij en ik
Een zijn, dat wat ik spreek gij spreekt in mij,
Dat wat gij luistert altijd is uzelf?
O duld het, duld het dat ik dit geloof.
Ik kan niet leven als ik niet mijn Ik
Opoffer en geheel vergeet. Geen weet
Hoe smartlijk mij dit leven was, die angst,
Die aarzling en die afkeer van de daad
Die nooit volmaakt kon zijn wat ik haar wou,
Die nooit volkomen werd wat gij haar wenscht.

Nu ben ik thuis. Nu voel ik als een wolk
Die weerkeert in de zee. Een bloem zich sluitend
Na de bevruchting is zóó stil-voldaan,
Zoo zeker dat haar kringloop is vervuld,
Dat ze in zich draagt waaruit zijzelf ontstond,
Haar aanvang en haar doel, het blijvend zaad
Van eeuwig leven. Die gemeenschap waar
Een vrouw alles voor laat, die met het kind
Dat in haar schoot is, vond ik nu voorgoed.
Ik laat niet meer van u. Ik hoor uw stem
In 't waaien van de wind en in 't geruisch
Van stroomend water, in geblaart en mensch.
De vormen zijn van u, van wolk en plant,
Van zand en vuur, de nietigste gedaant
En edelste gestalte. Mij behaagt
Het wonen op uw aarde alleen daarom,
Alleen omdat ge in alles zijt, omdat
Ge 't zijt en ik door alles ben bij u.
Gij zijt in mij. Zijt gij ook mij? Ik zag
Onlangs een schilderij: vóór bosch in zon
Vrouwen rondom een rots: een regenboog
Van kleuren, wonderwarme schaduw vulde
De lucht langs een gelaat of tusschen borsten,
Het naakt van rug of been blonk vast en vol.

Eén stond, één bukte die de voeten waschte
Aan een van de andren, zittend. Als een vrucht
Die gij hem rijp gereikt hadt, had die man,
De schilder, dat tafreel daar, door de teekens
Die zijn penseel op doek met verf kon maken
Doen leven in de ruimten, - eeuwen lang
Leefde 't zoo in de ruimten, - zoo nog eeuwen
Hoop ik dat het zal leven. Zóó te leven,
Zóó lang, zoo heerlijk, dat kunt gij alleen,
Dat kon die man alleen bewerken daar
Gij in hem waart, daar gij hem waart. Ik beef
Door dit te denken. Want dat is geen stof,
Dat wat daar leeft. Die verf is anders niet
Dan teekens. Wat er leeft is iets in mij,
Zooals 't in hem was, onbegrijpelijk, vormloos,
En toch essens van vorm, en hoogst begrip,
Stralende door de tijden. Werklijk niet,
Maar een geverfde schijn. En toch, geen diepte
Van werkelijkheidsontroering peilde ik ooit
Zoo ademloos geboeid als het vizioen
Dat door die poovre strepen van 't penseel
En simple kleuren feilloos lag ontgloeid
Voor d'innerlijken zin, ziend door mijn oog.
De wereld die gij zijt, die buiten ons

Zoo schoon zich toont, was in dien man, een tweede,
Werklijker wereld, haar afbeeldsel niet,
Maar eer haar oorsprong. Ik zeg: in dien man.
Dat is een beeld. De onstoffelijke wereld
Bestond: hij zag haar en hij toont haar mij.
Nooit inniger dan door dat zien gevoelde ik:
De onstoffelijke wereld *is*. Haar naam?
Droom, God, Verbeelding, maar zij *is* het Leven,
De ware waarheid van de werkelijkheid.
Gij zijt die. Gij verschijnt, in kleur, in klank,
- Ach, waarin niet? - ook in mijn woorden zijt ge,
Ook in mijn zien, mijn zijn. - Want wat is kunst?
Niet dat die schilder maakte, maar dat gij
Hem zoo verscheent, o mijn vereerde Maker,
Maakt hem en mij zoo zalig. Hij zag u,
Hij leefde in u, hij wou niets anders zijn
Dan de onlichaamlijk-stoffellooze geest
Die door hand en penseel tuigde van u.
Daardoor was tusschen hem en mij niets anders
Dan gij, de ware werkelijkheid, de klare
Stofflooze ontroering: vlam, niet langer vuur.
Ik dwaal om u, als om een kaars de mot,
Maar in uw lichtkring sterft niet ik, maar al
Wat niet met u wil zijn, niet u wil zijn.

Ballade

Kent gij dat wonderlijk verhaal
Van wie niet liefgehad wou zijn?
Liefhebben kon ze, maar de taal
En daad van liefde deed haar pijn
Die geuit werd jegens haar.
Ze ontmoette een man en had hem lief
En zei het hem door woord en brief
En scheen gelukkig, maar
Terwijl ze 't, als beminnend, was,
Verborg zij, als bemind, een leed,
In d'aanvang als wie 't nauwlijks weet,
Maar 't weten kwam alras.
Haar lieve zorg en moedige trouw
Lokte eendre zorgen uit van hem:

Hij sprak tot haar met warme stem
En 't licht blonk in zijn oogenblauw
Als hij naar haar bewegen keek,
Maar 't was haar dan als kromp zij saam,
Een diepe en onverklaarbare schaam
Maakte haar rood en bleek,
En wijl hij haar beminlijk vond,
Ook door dat blozen en die angst,
Drukte zij beide handen op
De borst, als was haar harteklop
Het kloppen van een wond.
En haar beviel een vreemd verlangst
Ver weg te gaan waar niemand haar
Kon aanzien met dien liefdeblik,
En in hun stille kamer, waar
Hij daags niet kwam, zat zij en zon
Hijgend, schoon traanloos, maar zij kon
Geen uitweg vinden, want met schrik
Dacht zij hoe hij dan eenzaam werd,
En ook soms aan haar eigen smart
Als zij niemand nabij zich had
Die zij beminnen mocht.
Zij werd dan dubbel lief, en zat
Naast hem, en zocht

Hem te verzoenen met zijn vrouw,
Die goed en zacht was, maar altoos
Zulk een geheimnisvolle rouw
In 't hart droeg, die ze wel een poos,
Maar nooit voor lang verborg, en die
Hem uit haar oogen onverhoeds
Aanstaarde: grimmige martelie
Uit hemel zoo vol zoets.
Zij dacht soms of een booze geest
Die martling in haar reine lijf
Bedreef, maar ook dat zijn verblijf
Aanstonds zou zijn geweest,
Als ze onder 't hart de vrucht ontving
Waar zij op hoopten; en niet lang
Of in haar wies die zachte dwang
Van 't kind, en iedre erinnering
Aan zijn bestaan was als een golf
Van lust, die de angstkwaal overdolf
Waarop ze in doodsnoed stiet.
Gedragen door een levensstroom,
Genoot ze al wat zich op zijn zoom
Haar toonde, en dan weer liet.
Totdat zij zwaarder 't leven droeg
Dat in haar groeide en soms zich vroeg:

Wat nu als 't komt? Ook dit kind zal
Zijn zooals ik misschien, en al
Wat ik leed, lijden. Of ook niet,
Maar ik dan? Tweewerf onverstaan,
- Voor eeuwig, want nooit kan ik gaan
Van 't kind, schoon 'k ook mijn man verliet -
Sterf ik dan levend. - Haar gedachte
Nam toen den vorm van sterven aan,
Zonder of met haar kind.
Zij kon niet scheiden, en zij wachtte.
Maar dacht: leven is scheiden
Van twee, sterven van een.
Zij kon niet gaan van beiden
En sterven alleen.
Zoo ging zij met haar kind, haar dracht,
In het donkere water.
De nacht was blind.
Visschers vonden haar later,
En hebben haar thuisgebracht. -

Zij beiden

Zij beiden hebben het als vrinden
Moeten vinden,
De proevende droomer, de harde werker.
De Dood, die Berserker,
Die valsche pander,
Had d'een en d'ander,
Zoo hij hem had te leen bekomen,
D'adem benomen.
Maar de twee verbonden
Kon hij wel wonden
Maar niet vernielen.
Zoo van den Dader de leden vielen,
Sterkte die zoete
Zinner zijn voeten,

Opdat zij liepen naar schoone hoogte;
Zoo bronnendroogte
Vrat in den Peinzer
Hief de eeuwige Reizer
Den krachtlooze mee totdat zij wonnen
Onvermoede horizonnen.
Nu liggen ze en rusten
Op een berg, als gered aan de kusten
Van den reinen oneindigen hemel.
Geen laag gewemel;
Maar alleen het gesuis in de pijnen
Boven hen - loodrecht lijnen
De stammen omhoog - is als het druischen
Van de etherzee verafstand tot een ruischen.
In hun ooren het bloed is niet anders als zulk een zingen.
Hun oogen dringen
De ruimte door, verloren
In vrede en glosen.
En geen gedachten
Aan de dagen die waren en de dagen die wachten.

Runen

Hoor hoe ik kom,
Ik de jager, de drijver.
De stem van de bosschen wordt stom,
Maar de wind van mijn ijver
Waait het gestrekte krom.
Ik de storm ben de schilder en schrijver
Van de runen waarin ik mij mom.

Doodstilte. En in nieuwe verwachting
Staan de bergen, zaagtandig getopt
Door de sparren wier donkre verachting
Hun spleten propt.

Hun geloof is het mijne: de wereld

Gaat niet naar deugd noch doel.
 De menschheid, verwijfd of verkereld,
 Draait om de norm die de spoel
 Van de eeuwige Moeders teekent;
 Maar Macht die beduidt noch rekent
 Troont in d'onbreekbaren Stoel.

Hoor, mijn adem vaart aan, zijn gedaver
 Zet zich voort, door de stam tot de steen.
 Dat 's van ons beiden 't palaver:
 Ik de Storm, hij de Berg zijn nu één.
 Schok na schok stuipt, geboomt kraakt, tot gruizel
 Stort rots en omhoog onze derde gezels,
 Een wolk als een hand, stijgt snel
 Als in duizel
 En ontaadt - ha, we kennen u wel -
 't Schot dat zigzagt en te brijzel
 't Hout slaat dat splintert
 En sintert, -
 En neerzinkt in ons, in ons,
 En wij drieën verbonden
 Wachten 't gegons
 Als uit honderden monden:
 De regen,

Van boven, van onder,
Stroomend en borlend,
Stralend en morlend,
Overall,
Langs berg en in dal.

En de menschen beneden reiken
En hopen een drop van het vocht
Dat geboren uit lucht, vuur en aarde,
De elementen die van elkaar wijken
Ontsprong toen de geest die hen paarde
Hun oneenigheid overmocht.

Ik de zwoele profeet die mijn oordeel
Zwijg en weerhoud,
Draag uw verkwikkende voordeel,
Vuur-vol en koud.

Nabijheid

Onrust

Dichter die uw laatste vragen
Stellen zult wanneer gij sterft,
Antwoord zonder zelfbehagen
Welk een leed uw geest doorkerft

Dat gij nooit tevrede kunt zwijgen -
Of ge uit iedere schemering
Bleeke maan van angst ziet stijgen
Die uw mond tot klachten dwing'.

'Bleeke maan niet, maar het weten
Dat mij, reizende in den nacht,
's Morgens weer een ongeweten,
Grijs of kleurig, landschap wacht,

Maakt mij angstig niet, maar rustloos,
Daar mijn droom vooruit wou zien
En nu raadselblind en lustloos
Mat wordt van 't herhaald misschien.

De ochtend komt: de klare stralen
Leevren mij het ware beeld,
Eindelijk kan ik ademen
Heel den dag tot d'avond geelt.'

De uitredding

Zult gij niet altijd komen
Als ik u minst verwacht?
Beminde van mijn droomen,
Zon in mijn nacht!

Ik heb mij neergeworpen
In slijk op 't lichtloos pad,
Bloedge vampyren sloepen
Zich aan mij zat.

Mijn mond vol bittere vruchten,
Mijn hart leeg als een hel,
De lucht zwaar van de zuchten
Die 'k niet meer tel.

Tot, zie, een schijn zich kondigt,
Spokig geheester door
Dat als een ziel die zondigt
Zijn loof verloor.

Een schijn, zie, door die naaktheid
Snelt snel nabij me en slaat
- O schaam-doende geraaktheid -
Mij in 't gelaat.

Waar red, waar berg ik 't aanschijn,
Graaf me in den morsgen grond!
Droeg ooit een mensch zijn aanzijn
In 't licht, zóó wond?

Maar als met handen neemt gij
Mijn hand van voor mijn oog,
Als met uw adem zeemt gij
Mijn wangen droog.

En als een kind geheven
Op armen, zie ik nu
Alleen uw oogen leven,
Uw lippen, u!

Zijn aanschijn

Gij draagt de trekken niet van een die stierf,
Draagt niemands trekken. U te zien is meer
Dan eenig wezen zien dat vorm verwierf;

Schoon zonder u geen vorm. Het eindloos heer
Van levende gedaanten woelt en klaart
In u, gaat van u uit, keert tot u weer.

Daarom toont nergens de afgebakende aard
Een beeld van u. Alleen de zee gelijkt
Ten deele u, waar veel in en over vaart

En oorsprong vindt en spieglen zich bekijkt
En meê beweegt. Ook is in haar de golf
Geen dwalende eenling: helder of beslijkt,

Of schuimbekroesemd felle waterwolf,
Leeft hij met de andren, is nooit los van hen;
Hij heeft zijn voorman dien hij al bedolf,

Zijn achterman die ook om hem zijn ren
Niet zal weerhouden. Allen samen zijn
In wissel-beurt en -leven wat ik ken

Als 't zeegelaat, nu rozig door den schijn
Van daagraad of zonsondergang, dan groen
Van diepte of zwart van wolken, kristallijn

Somtijds boven blank zand, gekleurd plantsoen
Van wieren of koraal, en vreemd gediert.
Wrakken zijn daar die schippers bleeken doen,

En iedre boot die drijft, vogel die zwiert
Spiegelt erin, en steden aan den kant.
Zoo is het zeegelaat: mijn denken stiert

Erover en ziet u: geen wezen kan 't
Uwe zoo beelden, maar nog zijt gij meer:
Gelaat, dat daaglijks staart en nachtelijks brandt,

Soms zoo vreeswekkend na, dan beangstend veer.

Die de boog spant

I Omgekeerde Sint Franciscus

De heilige Man in zijn pij keek door het raam naar de ganzen,
Lachte: wat snaatren die beesten! kon ik ze maar verstaan!
Zij zeiden: kijk, de heilige Man ging onder de mensen,
Werd lichtvaardig als zij en nam hun manieren aan.

II Hun Hartegrond

Praat al uw dwaasheid uit: op den grond van uw hart zijn *wij*:
Zwaarte in uw bloed, doorn in uw vleesch, en toch artsenij.

III Profetenbond

Hoor, een Profeet gaat uit: komt allen tot mij, gij Profeten!
Dat gij het zijt, wie weet het? Gijzelf alleen kunt het weten.
Met dat hij 't zegt ontwaakt en schaart zich het heir van Proleten:
Ach, eerst wisten we 't niet, maar nu weten we 't, *wij* de Profeten!

IV Dichter alleen

Dichter alleen? Maar vriend, geen sterveling die u zal steunen!
Kies tegelijk u een Kerk òf een partij in den Staat.

V Heilige schriften

Heilige Schriften zijn die waaraan niemand een sylbe verander,
Godlijk, naar letter en geest -
Goede gedichten zijn zoo, zij dan hun bron de Skamander,
Jordaan of Noordzee geweest.

VI De openbaring

Waren werkelijk naar uw ervaring
De Joden-boeken de Openbaring
Van een god dien te kennen ge u roemt,
Dan hadt ge ze nooit verstaan als Historie,
Nooit met de lof van onfeilbre Memorie
De schepping van den geest misnoemd.

VII Geloover en ontleder

Omdat hun oogen om te zien ontbraken
Heeft de eene eerst reden-loos geloofd,
De andre getracht verstandige scheidingen te maken:
Deze heeft doodsch ontleed, *die* leven uitgedoofd.

VIII Het innerlijk oog

Zie hoe de Gedaante van de Openbaring
Gloeit voor wie oogen heeft.
Noch het Verstand, noch Gevoel, noch hun Paring,
Maar het Innerlijk Oog alleen leeft.

IX Hun hulde

Hoe ze u haatten, hoe ze u plaagden,
U vervolgden tot ge dood waart -
Dan, aan 't graf, aandoenlijk klaagden
Dat gij stierft, gij die zoo groot waart.

X Symbolum

Als een elektrische stroom door een poel
Siddre onze wil door breinen en harten,
Reingend het bloed waar in weelden en smarten
Vischgelijk cirkelt de beeldende Spoel.

XI Het beetre

Scheept ge u zwaarteloos in naar een andere wereld, vrienden,
Leg u gerust op één oor: morgen ontwaakt ge er misschien.
Beter nog ware 't uw hand deed wakend de daaglijksche daden
Waar zich een god in betuigt, schoon hij als mensch zich ons toont.

XII De misten

Zij hebben een drang... Naar wat?
Ja, wanneer ze dat wisten!
Zij haten het Proza van 't Pad,
Poëzie moet het zijn, van de Misten.

XIII Veel namen

Alle nieuwerwetsche namen
Van genieën, nieuwe en oude,
Kwamen in dien schedel samen.
Iedere groote geest vertrouwde
- Schijnt het - hem zijn diepste gronden
En hij ijlt die te verkonden
Met een mond als duizend monden.
Hoe hij heet? Ik zeg u noode
Hoe hij heet. Zijn naam is Mode.

XIV De prooien

Mochten met huislijke deugden ze u voederen,
Zorgzaam, gezellig vooral, u bemoederen,
O heldenvogel, breedklauwige aar!
Hoe zouden ze u prijzen totdat ge, een smeekling,
Brood uit hun hand aat, een laffe weekling -
Stijg en schiet neer, scheur uw prooi uit elkaar!

XV De gestalte

Zie, de Gestalte,
De uit water geboorne,
- Mozes, de Wet van
De oude Joden,
Venus, de Schoonheid
Van de Hellenen, -
Máár de Gestalte,
De uit golven geboorne,
Die alleen heerscht.

XVI Mijn zwijgen

Zal ik u haten leeren? De pijn van mijn woord heet Liefde.
Mijn zwijgen heet Haat.

XVII Kuddedichters

Poëzie is geen voer voor een kaste
Maar een dronk voor de vrije mensch -
Tot de kudde die vastte en die braste
Zich ophief in dwingend gedrens
En de slechte poëten kwamen
Van wie zij schijn voor wezen namen.

XVIII De moordenaars

Een was er die zijn Heiland prees
Als 't vleeschgeworden Woord -
Wat zijt gij die uw Heiland moordt
Dan woordengeworden vleesch.

XIX Het vaandel

Als gij niet sterk zult zijn, in al uw rangen,
Gij die de spa hanteert, of zwaard, of stift,
Dan komt de Vijand, die zal u vangen,
Nu door zijn kracht, dan door bedwelmend gift.
Want nu is de tijd van strijd: de vredezingen
Bleken niet anders dan logen: leeg van gena
Waaien de roofdier-emblemen uit van hun stangen.
Gij, kleur uw witte vaan bloedrood, en ga.

XX Het wachtwoord

Lang was het buigen,
Zwaar was het zuchten,
Bitter de vreê.
O mijn geduchten,
Wie zal getuigen
Wat in u streê?

Ruggen te rechten,
Spieren te stijven,
Zij thans 't bevel.
Vorstelijke lijven,
Stoot nu de knechten
Neer in hun hel.

XXI De toespraak

Ingebouwd, van lucht en stralen
In uw engen hof beroofd,
Zult ge u mijmerend verhalen
Wat uw jonkheid werd beloofd?

Of zult ge eindelijk, uitgebroken,
't Vrije veld zien en de zon,
En het Rijk, u toegesproken,
Dat geen Wereld overwon?

XXII De maanroep

Zet u niet neer! Zet u niet neer!
Zij rijen wie zit
In rang en gelid -
Wie sta blijve in 't geweer
En 't oog naar 't wit!

XXIII De reisleus

Moedloos waart ge: op uw bloed
wiegde de onzekerheid traag.
Worde 't dan nu tot een stroom
die uw blinkende blijdschap draag'.
Niet naar een haven, de reis
gaat niet naar ginds of der.
Hier is uw eeuwig heil,
hier uw nabij en ver.

XXIV Het wonder

Wat ge dacht dat nooit kon zijn:
Uw geloof aan het leven,
Dat enkel is nu geen schijn,
Dat alleen kan ik u geven.

‘Hoe is dan dat wonder
Gebeurd? Ik verwonder
Mij alle dagen.
De wereld is rijk en vol,
Ik zelf, verwondrings-vol,
Durf nauwlijks vragen.’

Was niet in uw hart een kiem?
Die is gaan groeien.
Waar langs den dierenriem
De sterren bloeien,
Ziet ge, dat zijn nu de bloemen.
En alle dingen die ge kunt noemen
In hemel en op aarde
Groeiden uit die kiem.

XXV De fijnproever

Proeven van goeds en schoons
Wil ook de Filister.
't Heden gunt hij zijn zoons,
Hij houdt zich aan 't Gister.

XXVI De prijzer

Hij prijst een Groote. o Ja, maar zie goed toe
Of hij 't niet tevens een heel kleine doe.

XXVII Hun meening

Geeft ge een meening? Goed zoo, kindren,
Gaf 'k haar ook sints lang als mijne.
Diefstal zal geen dichter hindren,
Maar wel dat zijn woord verdwijne.

XXVIII Beschaafden

Noemt ge u beschaafd?
De stijl van zede en tucht die de daglooner
Van 't Westen heeft en de woestijnbewoner
Van 't Oosten, faalt u, en hun minst gebaar is schooner
Dan heel de pronk waarmee ge uw wansmaak staaft.

XXIX Hoogmoedigen

Wijze verklaarder!
Hoogmoedigen, zegt gij, zal de wereld zoo spoedig niet vieren.
Maar uw deemoedigen Jezus, uw Lam Gods, kruisigde zij.

XXX De wereld

Vieren doet de wereld alleen wie haar dienen en vleien,
Nooit wie haar vorstlijk beschenkt, niets van haar schatten begeert.

XXXI Het eene

Soberheid zij uw doel; de dood van het Overbodige
Blijft, voor uw Volk en uw Kunst, lang nog Het Eene Noodige.

XXXII Te teedre

Te teedre held. Dit is uw lot vooreerst,
Dat van twee levens die gij in u bergt
Het mindre van het meerdere slaafschap vergt.
Duld het, tot aanstonds sterk, het meerdere heerscht.

XXXIII Vrouwen

De lieflijkheid van vrouwen houdt verbonden
Wat mannedrift of mannewijsheid scheidt.
Zij voelen achter gronden diepre gronden
En achter 't Recht het ongesproken Pleit.

XXXIV Ideeën

Vreest ge de millioenen? Luister wat ik u openbaar.
Zij allen leven naar enkele ideeën, niet meer dan een paar.
Maar ideeën zijn altijd sterker in één mensch dan in een schaar.
Hebt gij er één alleen voor uzelf, vrees dan geen gevaar.

XXXV Na den strijd

Hoor de verslagen kohorten! Hun terugtocht galmt tot het zwerk.
Gij nu, neem troffel en steen, en bouw tot den hemel het Werk.

XXXVI Nieuwe woorden

Wist ge wie in u leed?
De Mensch die moest zijn.
Ijdel, kortzichtig en wreed,
Liet ge hem in zijn pijn.

Toen heeft hij zijn hulsel verbroken
Dat broos bleek als glas,
En heeft nieuwe woorden gesproken:
De taal van zijn ras.

XXXVII De nieuwe mensch

Als roos uit knop,
Als vlinder uit pop,
Daagt dat nieuw kreatuur.
Als uit kool diamant,
Als uit dor hout brand,
Vertoont zich uw vreemde Gebuur.

Hij weet van uw wetten noch zeden,
Hij lacht van een nieuw geluk,
Hij brengt van alle eeuwigheden
D'op eenmaal geogsten pluk.

Zijn wijsheid is allen dwaasheid,
Zijn schoonheid is allen damp,
Zijn rijkdom beroert u als schaarsheid,
Zijn vrede kondt u den kamp.

En de dag zal niet op hem dalen
Zonder dat hij overwon,
In uw hart als op wanden van zalen
Schrijft hoe hij u schon,

Hoe hij u murwsloeg en maalde
Totdat elke vezel den gloed
Die zijn martlende handen doorstraalde
Overgeeft aan uw bloed.

XXXVIII Het gemeenzame

Langs de lijnen van de gedachte
Zoek niet tezeer ons gemeenzaam bestaan.
Waar eenzelfde geluk in ons lachte
Biedt zich iets gemeenzamers aan.

Iets dat noch lijn is, noch klanken, noch kleuren,
Maar een geëerdheid van schal en van licht,
Die ons opeens onze hoofden doet beuren
Met innerlijk oor en inwendig gezicht.

XXXIX Van straal en traan

Wensch niet in woorden, als in edelsteenen,
De flonkring die geen diepre ziel bevat.
Zij zijn altijd van lachen en van weenen
- Van straal en traan - de stilgeworden schat.

XL Meetbaar en onmeetbaar

Toch zijt ook gij die met de zuivre maten
Van uw verstand iedre algemeenheid meet,
En 't loopen van de sterren langs hun straten,
De ontplooiing van gedaante en daden weet,
Ons lief en waard; mits niet, leeg en verwaten,
Ge in 't meetbre den onmeetbren kern vergeet.

XLI Werktuigkundige

Het werktuig kunt ge in alle stilt doorgronden:
Onfeilbre verbizondring van de daad.
Den waren werkman hebt ge toch gevonden
Die achter u, zijn ware werktuig, staat.

XLII Mysterium

Wij zoeken in Vrouw en Volk
Kolk, wolk en tolk:
Het Wonder; -
Mythe en Kind,
Al wat Boven en Onder
In Liefde bindt.

XLIII De getrouwen

Waar zijn de Vrienden, de Getrouwen,
Die nooit het oud geloof verlieten?
Zij zijn in meengerlei landouwen
En zagen meenge ster verschieten,
Maar de onze niet: die blinkt nog hoog.
En zoo wij nooit elkaar ontmoeten,
Zenden 't heelal door we onze groeten,
Steeds hand in hand, steeds oog in oog.

XLIV De verwanten

Geen afstand kan verwantschap deren
Die in een stille kamer waakt
En wie bewustzijn van ontberen
De lieve erinring schooner maakt.
Wie woorden in een boek de droomen
Van vroegre vreugden heller kleur,
Stilte beweging toe doen stroomen,
En doode rozen frissche geur.

XLV Het ouderhuis

Ons vangen de oude herinneringen
Van vaderstad en ouderhuis
Aldoor als wij, door kring na kringen,
Eindelijk weer hunkren naar een thuis.
Ons leven is geen rustloos dringen
Tot aan een land zonder gedruisch,
Het is een vlucht, op breede zwingen,
Telkens terug naar de oude kluis.

De bouwval

De bouwval

Het wijde en 't water en het weiflen van zijn einder
En uit de vert het ongebroken dreunen van zijn naadren
En lichtre boventoon nabij van vallende schelpen,
Telkens en telkens,
En dan de wind onder den wazig-blauwen hemel -
Wat ben ik bij dit vrije en levende gewemel,
Ik met mijn korte poos bloeiens en welkens,
Ik die een stok zoek om me in 't gaan te helpen
En dien dit zand eens in een kuil zal gaadren,
Ik nietiger en kleinder
Dan gindsche golf wiens schuim de wind afstuift boven de branding.

Volvoerde een geest die uit den hemel vloog
Vóór mij zijn plotselinge landing?

Vreeslijk was zijn gelaat en laaiend oog.
En stemloos klonk zijn woord en overklonk
De dreuning van de golven: o kleinmoedige,
Ik ben die bracht, en uit mijn handen zonk
In u die Vonk
Die levens groei van vloed tot vlam bespoedige.

Door dit vizioen geslagen lag ik stil
In 't zand dat opwoei en mij langzaam dekte,
Maar in mij was een woordeloze Wil
Die mijn gedachten de een na de ander wekte.
Zij sliepen lang en zagen bleek en schrill.
En de eene zei - zijn donkre haren waren
Als vleugels om zijn hoofd, en blind zijn oogen -:
Wat is er dat mij doodde en mijn vermogen
Zoo klein deed lijken? Lag ik niet in zwaren
Slaap? Maar een droom stond naast me en wees een eiland
Omspoeld door golven, en een jonge Heiland
Lag daar in bloemen. Ik ontwaakte en vond
Alleen mijn donker, waar geruisch door bront.
En de andre, blond, met hooggestegen lokken
En lichtvolle oogen, en hij wreef den slaap
Daaruit en lachte, een opgerichte knaap,
Hij zei - het luiden van zijn stem als klokken

Van zilver in de wind -: o mij, ik rustte,
Maar 't was een lichte sluimer en mij kuste
De wind van duin totdat een wolk haar schoot
Van vuur en zwavel boven me opensloot.
Ik hoor de zee. Laat ons nu gaan.
En andren zag ik nog, maar voor zij spraken
Voelde ik mijn Wil al opgestaan
En stond ik recht.

Door voorge voeten was een pad geslecht
Tusschen duindorens die me in 't opgaan staken.
Daarna daalde ik in 't dal
Waar overal
De bramebloesems uit hun knoppen braken.
Aardappelakkers lagen hier en daar
Verlaten en een boschje stak zijn kruinen
De laagte uit, in beschutting van de duinen.
Daar stonden door elkaar
- Lichtgroen en door de wind geschoren -
Wilg, els en berk, en de meidoren
In bloei.
De grond was vochtig en het stil gevloei
Vulde een ondiepe kom.
Een winde wond rondom

De knoestge boomen 't lange en slappe lijf,
Bebladerd - maar de groote roode kelken
Ontbraken nog.

Daar waren lage takken van een beuk:
Een ronde haag omsloot dat stil verblijf.
De schemer maakte daar een zoet bedrog
Voor minnaars: zeker drukten ze elken
Zomerschen middag er denzelfden kreuk
In de bebloemde zode.

Ik bleef daar niet

Maar steeg, de struiken door, een heuvel op,
Dwalend van top naar dal, van dal naar top
Tot me alle erinring aan de streek verliet
En ik de plek niet kende. 't Was een oord,
Een hoogvlakte in het duin, heel niet verborgen,
Horizon wijd en zijd, menige morgen
Lichtheuwend land, nooit door een mensch gestoord,
Naar 't scheen,
Een grond van mos en kruijpers, waar alleen
Het wild zijn woning had.
Daar liep ik langs het spoorloos pad
Tot waar er zand afstortte
In bodemplooi.
Maar dan was er geglooi

Van zoden, dat in 't vallen hortte,
Alsof een menschenhand het vormde als dak.
Voorzichtig daalde ik. Opgehouden hing
De in mos verborgen horde neer en stak
Een eindweegs uit boven een opening.
Een hut. Een zitbank en een legersteê.
Ik zat en wachtte. 't Zonnestrallen gleê
Lager en lager en de schaduw breidde
Zich langer voor mij uit en overspreidde
Het land met schemer. Hoorde ik ginds iets gaan?
Dan blaten van een bokje.
Toen zag ik voor mij staan
Blootvoetig in wit hemd en donker rokje
Een jonge vrouw.
Haar oogen donkerden mij tegemoet,
Om 't ronde voorhoofd warde donker haar
En binnen kwam zij zonder groet.
Ik keek naar haar
Hoe ze op de bank naast mij - de hut was nauw -
Haar nap en korf zette en vlak langs mij streek.
Ik bleef bij haar en sliep met haar, dien nacht
En tot de zon weer d'andren avond week,
Maar zij bleef stom en bood me, als had zij mij gewacht,
Alleen haar lijf, en vrucht en drank.

Ik zette
Mijn zwerftocht voort.
In donker kwam ik als door hoge poort
In een vreemd land.
Ik struikelde over steenen en wyl 'k zorgzaam lette
Op doorgang, tastte ik met de hand
Langs ruige muren.
Recht voor mij rees massaal
Reusachtge bouwval: door de gruwbre gaten
Bleekte de lucht,
Door de begroeide spleten zag ik sterren gluren.
De heele ruimte leek een wijde zaal
Vol brokken metselwerk, waar uilen zaten
Op trappen en er rees gerucht
Van vleermuisvleugels. Hoopen gruis en puin
Lagen huishoog in hoeken: hier en daar stak schuin
Een boom uit, wilg of popel die zijn loover
Breed uithing en het in de nachtestilte
Nog niet deed zwijgen. Soms bewoog een kilte
Mijn voorhoofd als ik langs een gang kwam, waar
De trekking doorzoog. Dakloos was die romp,
Breed en langwerpig en 't gemuurt stond zwaar,
Gesteund door stangen, één gebonden klomp
Van duurzame ondergang. Ik zag aan 't eind

Een marmren plaats, langwerpig ook, omlijnd
Door wit-marmren kolommen, slanke rijen
Vóór galerijen,
En in het midden, zwaar ommetseld, was een bron.
Ik meende althans dat ik een steen
Door mij geworpen, botsend heen
En weer, op 't laatst vernemen kon
Toen hij het water raakte.

Ik bleef en waakte
Den nacht door. 's Morgens vond ik buiten
Den bouwval, vlak eraan geleund, het kleine
Huisje van d' ouden kunstnaar dien ik zocht.
Ik zag hem voor de in lood gevatte ruiten
Aan 't werk: met fijne
Naald groef hij in metaal kunstge figuren:
Gestalten die hij zinniglijk vervlocht
Met loof en landschap. Mijn aandachtig turen
Waarschuwde hem en ik ging in.

Toen ik hem mijn begeeren voordroeg, lachte
Hij zacht en zei: is dit uw zin?
Kunstenaar wilt ge zijn en uw gedachte
Griffen in harde stof opdat zij blijft?

Hij lachte opnieuw: gij wilt wat vloeit en drijft
Vormen en vlam doen worden? Wel, werk mee.

Hij had een kast vol oude koperplaten
Die hij mij slijpen deê.
Platen van vroegre kunstnaars waar ze in schetsten
Wat hun het hart bewoog
En 't oog,
Het droog graveerden of met zuren etsten.
Mythologieën en oude histories
Zag ik verbeeld,
Van veld, paleis en markt de glories,
Hoe hen de liefde bindt, de haat verdeelt,
En rondom bloedge en teedere tafreelen
Kaders van huizen, steden, en het veld
Waar langs de merries darde veulens spelen
Of tusschen heuvels drukke jachtstoet snelt,
Terwijl de kronkelingen van rivieren
Lokkend langs wijngaarden en akkers zwieren.
Monsters van de natuur, menschen en dieren
Bevolkten heel een statig-schoon heelal
Met vorm, beweging en verbeeld geschal.
Er waren andre waar een daaglijksch leven
Van burgerhuizen en bemind bedrijf

Met dorpen en rumoerig stadsgewrijf
In teekenende lijn was weergegeven,
Een oude wereld, niet zoolang voorbij.
Niet zonder leed verwoestte ik wat mijn dromen
Dag en nacht vulde. Vaak niet zonder schromen
Tastte ik mijn platen aan en sleep ze glad.
Mijn oog hield tot het laatst hun beeld bevat.
Dan zeiden mij
De diepre lijnen vaak het heele wezen,
Eén omtreklijn of schaduw deed mij lezen
Wat ik vernietigd en verloren had.
Zóó leerde ik zien.
Dan deed mijn meester mij met bloem of blad
Een lijstrand vullen waar hijzelf in werkte.
Hij deed misschien
Soms of hij 't niet merkte
Als ik motieven die zijn hand mij trok
Gewijzigd weergaf of door droom vervoerd
Teekende wat me in 't aanzien zelf verschrok.
Zwijgende en als ontroerd
Wachtte ik dan wat hij zei, maar hij zweeg ook.

Mijn meester was een man die al de beelden
Van vroegere tijden in zijn klaren geest

Begreep en ze als een zichtbre sprook
Waarmee zijn zinnen en verbeelding speelden
Gedurig wijzigde. Een rijkvormig feest
Van lieflijke gemaskerden was hem
De optocht en dans van die gedaanten. Achter
Hun wislende verschijning zonder stem
Hoorde hij 't ruischen van de levensstijging
Die als een garf zich spreidt tot de overnijging
Haar rijpheid sterven laat. Een stil betrachter
Van klare wijsheid, grifte hij in platen,
Dreef in veelsoortig drijfwerk, de gelaten
Van alle goden die ons ooit bezochten.
Ik was een andre. Ik had een eigen leven
Dat ik niet zag maar voelde, een worstlend beven
Van krachten die zich in mijn bloed bevochten.
En soms een vizioen.

In 't zolderkamertje van 't kleine huis
Dat uitzag in den bouwval, merkte ik soms
Schaduwen - heel dat schimmige in hun doen:
Iets dwalends en iets ledigs en iets stoms
Maar toch iets levends -: op het puin en gruis
Dat in de hoeken lag, stegen ze omhoog,
Verdwenen onder gang of vensterboog

En waren plotsling weer in andre hoeken.
Waren het takken die de wind bewoog?
Of menschen, maar wat hadden menschen daar te zoeken?...
Wanneer de storm stond op de kust, de maan
Angstwekkend neerkeek tusschen wolkenflarden,
De lucht vol schaduw was die zeilde in licht
En dan in schaduw zwart als inkt verging -
Als steenen vielen, takken kreunden, blaën
Bij vluchten daalden en uit hun benarden
Schuilhoek de kraaien wiekten, kantlend onder 't wicht
Van vlagen, wijl 't nagierend windgezing
Joeg door de gangen van den bouwval, - dan
Schenen de schimmen mij het talrijkst: man
Na man sloop aan: zij leken mij met zakken
Beladen, sprongen snel uit licht in schaduwvakken
En stegen door de lucht naar d' ouden toren.
Soms meende ik onder 't raam stemmen te hooren.
Maar 's morgens vond ik alles stil en leeg
En nergens ladder waar een schaduw steeg.

Het was de tijd toen alle gronden dreunden
Van legers, toen van wijd en zijd geruchten kwamen
Van zee- en veldslag: vreemde wervers namen
De zonen en in hunne huizen steunden

De ouders. Van het eilandrijk
Dat overzee ligt, kwamen zware vloten
Met manschap, samen met hun bondgenooten
Van 't Czarenrijk, en landden. Van het Zuiden
De fransche legers. Op dat klein terrein
In 't duin stietten zij saam. Daar was een luiden
Van alle talen. Wie de zandge wegen
Afliep zag ruiters met een oorlogstrein:
Kanonnen en foerage. In boschje en del
Zag hij de knevelbaarden aan de wel
Hun ketels vullen en hun vuren stoken
Met huisraad van den boer: kwam 's nachts patroeljes tegen
En hield zich lang met kloppend hart verstoken
In greppels langs den weg. Toen kwam het vuren
Met scherp geluid van achter muur en schuren
En paarden, ruitersloos, met lossen teugel,
Vloden door 't angstgeschrei met slingerenden beugel.
Gerochel klonk van stervenden, gekreun
Van de gewonden en uit hun verstek
Stortten de winnaars zich met wreedten trek.

Tot op een keer
Van noord en zuid, naadrend met dof gedreun,
Het weerzijdsch heir

Zich om het dorp vereende. 't Was een hel
Van vlammen, kreten. In de bouwval zaten
Landslui en Franschen en uit alle gaten
Moordden hun karabijnen wis en snel
De ruigbehaarden die in stormpas renden.
De spitse Russen-mutsen, kort bepluimd,
Wiegden verbaasd daar niemand meer kon wenden.
Elk viel en monden lagen bloedbeschuimd.

Toen ik beneê kwam in het werkvertrek
Vond ik mijn meester, in het hart
Getroffen, 't hemd vóór op de borst was zwart
Gebrand. Voorover op dezelfde plek
Waar ik hem eerst gezien had, leunde hij
Op bei zijn armen: een verdwaalde kogel had
Hem zóó gevonden: op het tafelblad
Lag zijn graveerwerk en zijn etsgerei.

Ik toog naar Stad.
Nu ook een kunstenaar vestte ik mijn bestaan
Temidden van de menschen, maar geen vrede
Als van mijn meester deelde aan iedre waan
Van mijn verbeelding zin van waarheid mede.
Het blinde leven dat zichzelf vermoordt -

Dit was het wreede en vaakgefluisterd woord
Dat door mijn nachten en mijn dagen toonde.
Ik lachte als ik het telkens zei en hoonde
Wie hoopvol en vertrouwend tot mij kwam
Of hij van 't leven vrede en vreugd vernam.
Ik had één zekerheid: mijn kunst.
Ik wist dat wolk en weerlicht van ellenden
- En was het ook in 't vunst
Moeras van troosteloosheid - zegen spendden,
En dat één blik bij 't blauwe bliksemlicht
De ontslui'ring bracht van honderd zware droomen
En 't droefste werk van de onderaardsche gnomen
Een troost werd voor het zeker-ziend gezicht.
Zoo leefde er in het zwart van mijn vizioenen
Altijd een helle straal, en wie maar keek,
Vond huiver-bleek
De raadslen die zijn eigen hart doorroenen
Zichtbaar in glans, die een nieuw raadsel leek.
Dat dood en leven, nacht en dag, de weelden
Van wellust en van smart dezelfde zijn,
Dat leerden hun mijn platen waar de beelden
Door diepste zwart den feilen schijn
Van hun gelaten droegen en het weten
Dat in géen vreugd het lijden wordt vergeten

En 't leed - karakterloos - de lauwheid heeft van vreugd.
O bittere smaak van tweeheid die mijn lippen flauwde,
Dat leed me in vreugd en vreugd me in lijden rouwde
En ik wegstreefde uit elk naar de andre om deugd
- De eenge - die 'k wist dat geen van beide had.
Kon iets heel vreugd, heel leed zijn, maar de daden
Van mijn verbeelding waren bloem en bladen
Van wortel die zijn dubbelheid in zich bezat.

Het gloeien van mijn hart was in mijn uiten,
Waar niet mijn koelste kunst het af kon sluiten
Van hen die voelden.
Verwanten in wier bloed mijn droomen woelden
Spraken zij groot van hem die hun verhaalde
't Geheim dat hen bewoog.
Van die begrijpers daalde
Mijn roep naar de andre en het gepeupel praalde
Met wanhoop die mijn kracht bedroog.

Want van mijn wanhoop werd ik nu de maker.
Mijn lijn scheen straffer, raker,
Alles ontsluitend wat als wolk of kolk
Mijn hart verslond.
Een volk

Van gruwelijke verdoemden scheen zijn lijden
Alleen door wilskracht nog te wijden
En leefde of eigen gril den chaos in hen bond.

Reeds gingen jaren toen eens in de vroege
Een jonkman me in mijn werkplaats vond.
Zijn haar was blond.
Hij zag de dingen met een hoog genoegte.
Hij wou mijn leerling zijn en bood me een rol
Met schetsen die hij maakte.
Toen bij het overgeven mij zijn vinger raakte
Rilde ik: verwondring-vol
Zag ik hem aan.
Mijn oog was scherp: toch kon ik in zijn trekken
Geen spoor van een erinnering ontdekken,
Maar wel, diep in mijzelf, een vreemd verstaan,
Alsof 't verborgne ik daar maar op moest wekken
Om tot het wezen van die vreemdeling in te gaan.

Hij was mijn zoon.

Zijn schetsen waren beelden uit die streken
Die ik wel kende: duinen en de zee.
Werk van een kind. Geen meesterlijke streken.

Eer aarzlend of de stift maar medegleê
Met dingen die ook zijn gedachten bleken.
Maar 't wonder was de toon.
't Was licht en schaduw, maar het licht een lach,
De schaduw een inwendig treuren,
Alsof elk ding daarbuiten ras de deuren
Van een inwendig leven opensloot,
Zoodat hij zag
In zich stil liggen wat daarbuiten lag,
Hier naakt en groot,
Daar rijk en bloot,
Eén dubbele dag
Die hij genoot.

Mijn leven werd
Van toen af droef en heerlijk.
Want dat hij jong moest sterven sloeg me deerlijk.
Maar onverwoestbaar blonk me in iedere vert
De zekerheid dat zulken kónden leven.
De toekomst van het menschgeslacht
Is klaar en zeker als na elk begeben
Steeds weer zulk een geboorte wacht.

Toen hij dan stierf

Begroef ik in de duinen
Zijn lijf, en ging,
Nu niet als een die zwierf,
Door die behelmde tuinen
Naar 't strand, vol van mijn oude erinnering.
En mijn gedachten kwamen weer, zij beï.
En de eene zei:
De Heiland is gekomen. De andre: Ja,
En hief de gloeden met zich meê.
Ik juichte en riep: nu ga
Ik sterk en veilig langs uw strand, o Zee.

De regel

De regel

Kind van man en vrouw begeeren
Meisje een knaap en knaap een meisje, -
Ons zoolang we 't vers hanteeren
Neurt in 't hart hetzelfde wijsje:

Lang gescheiden, laat gevonden,
Eindelijk één, hoe lang zal 't duren?
Die in liefde elkander bonden
Wonen elk voor zich als bureu.

Zaagt ge nooit van gaan en komen,
Ebbe en vloed de vaste regel,
Nu in harten, dan in stroomen?
Want dat schonk een god op zegel,

Koopbrief van uw tijdgedragen,
Etherhel en bloedwarm leven.
En als wolken wolken jagen
Zoo is nooit een ding gebleven,

Maar ook nooit een ding verzonken
Dat niet elders weer zou rijzen
Van eenzelfden adem dronken
Eender op oneindge wijzen.

De verscheidnen storten samen
En doordringen en beminnen,
Tot de huivring van hun namen
Eén wordt in ons wetend zinnen,

En niet de eenen en niet de andren
Maar de stroom van hun vereening
Maar de storm van hun verandren
Wiekt als lachen, waait als weening

Door de woorden die wij uiten,
Die elkaar hun wissling spieglen,
Die zich tot een keten sluiten,
Hun schakeeringen doen wieglen

Tot ze ongrijpbaar gelijk water
Wijken, deinen, vloeien, blinden,
En in fluistring of geklater
Geen de droppen zal hervinden,

Geen de oorspronkelijke woorden
Die hun zielbeladen snellen
Dreven door dezelfde boorden
Tot één wellen en één zwellen...

Of het wonder plotsling stolde?
Want de wind van mijn ontroering
Die zijn flonkringen ontrolde
Als van parelen de ontsnoering,

Legt zich en als koude kralen
Die zijn hartklop niet doen haasten
Telt de kenner van veel talen
Woorden die hij zich wil naasten.

Wat hun zin en hun verband schijnt
Teekent hij zich in zijn lijsten,
Wat hem dwaasheid, wat verstand schijnt; -
Want zichzelf acht hij den wijsten.

Blijft van dat zoo dood ontlede
Iets voor laatre volken achter?
In een volgende eeuw alreede
Zit een hopenshelle wachter.

Voor zijn oogen is het vonken
Herbegonnen - voor zijn ooren
Heeft het als voor ons geklonken -
En in onzen droom verloren

Trilt zijn hart in hem als 't onze,
Als die snaar aanstonds zal luiden,
Stijgend schalle of donker gonze,
Krijgt door hem een nieuw beduiden

Wat uit ons zich eenmaal klaarde.
't Andre ontstond en toch hetzelfde
Waar 't gescheidene eindlijk paarde
En een nieuwe schoot zich welfde.

De ledige

De ledige

Verbaast ge u? -

Mijn stem was klaar en helder.
Geen van u allen had de vrijheid die mijn vers u leerde.
Omdat ik u lachen deed
En schreien,
En trots stortte in uw hartklop en gebaren,
Hadt gij mij lief.

Daarna zag ik de wereld
Opbloeien in de ruimte van mijn gepeinzen.
Aan de wondere groei van elk eigen wezen
Bond ik mijn gedachten,
Zoodat mijn woorden

Niet langer schenen de klare rede
Maar naar verborgen wet geworden
Beeldende gestalten.
Bewoog toen u allen niet
Het spel van mijn adem,
Zoodat gij zaagt
En zocht te begrijpen,
Kende en beminde mij? -

Maar de Verborgene
Die maakt en ontmaakt
Verscheen me.
Hij sloeg me,
Hij greep me,
Hij doordrong en doortilde me.
Ik was als een snaar
In zijn handen,
De dreuning
Doorvoer en ontvoer me,
Mij de bespeelde.
Omdat ik een ziener werd
Toen de klankgolven
Gesluierde gedaanten
Hieven en zwolgen,

Worstelde en kreet ik,
Jubelde en wroegde,
Tot overweldigd,
Getemd en verteederd
Ik in het licht dreef,
En gij zaagt het aan die geraakt en dronken
Mij woudt weerhouden.

En nu verbaast ge u? -

Want ik ben machtloos.
Hij heeft mij verlaten,
Hij heeft mij verbrijzeld,
En ik kan niet zonder hem.
Strek ik mijn armen dan?
Neen, ik ben roerloos.
Ik zie niet, ik luister niet,
Ik draag mijn ellende.
Ik weet dat hij heenging:
De boog van zijn stormvlucht
Was vuur en de vonken
Sproeiden nog over mij.
Nu zit ik in donker
En ik spreek wel,

Maar zwaar van mijn ledigheid.
Zwaar van mijn ledigheid
Zijn nu de woorden
Waarmee ik hem aanroep.
Maar dat ik hem aanroep,
Zwaar van mijn ledigheid,
- O hoort nu, mijn kinderen -
Dat is het laatste
Wat hij mij gelaten heeft,
Dat is het heerlijke
Dat mij nu overbleef.
Hoe ik hem aanroep
- Hoort, o mijn kinderen -,
Leeg en geen ziener meer,
Blind en geen peinzer meer,
Arm en geen vrije
Maar slaaf van mijn ledigheid,
Dat is het heerlijke
Dat ik niet zwijgen kan,
Schoon ge u verbaast.

II

Het rijk in de wereld

Gewijde ruimten

Nacht bij het Pantheon

Zijn in uw welven, steenen gevaarte, de graven
Van die twee:
In een enge doodlopende laan tegenover elkander
De tomben, ijzerig somber, en recht, van die beiden:
Hem die spottend het hek sloot voor 't verleden,
Hem die, levenslang kind, tuin van de toekomst ontsloot?
Fonkelt Voltaire in dat donker? Of welt in dat duister, verborgen,
Vol van tranengeklok en glimlach-geflonker, Rousseau?
Hoor 't midnachtelijk uur uit een toren. Op 't wijde plaveisel
Sterft van een paard de hoefklop en bellengerinkel nu uit.
Slapen zal ik hierboven. Slapen? De eeuwen slapen
Beneden, maar eeuwig waakt, boven de tijden, het Woord.

Aan het graf van Napoleon

Voor K... W.....

Het bronzen donker van de karyatiden
Glanst dof terwijl ik sta in 't diep portaal
Waar Hij, onder den Dom van de Invaliden,
Trofee-omringd rust in zijn ronde zaal.

Ik stijg omhoog: de palmen en de kronen
Betreed ik - inlegwerk in witte vloer -,
Buig me aan de balustrade en zie Hem tronen:
Daar in die tombe houdt hij open koer.

Gesleep van voeten en gegons van duizend
Gesmoorde stemmen en elks bleek gezicht
Omlaag gewend: als golf op zeestrand bruisend
Zwelt en valt af de volte in 't schemerlicht.

'Mijn asch ruste eens aan de oevers van de Seine'
- Zei hij - 'temidden van dat fransche volk
Dat ik zoo minde'. En 't standbeeld van Turenne,
Ginds aan die wand, maakt van elks hart zich tolk.

Een krans daaraan gehangen draagt de woorden
Die de oude veldheer sprak: 'geen fransch soldaat
Heeft rust zoolang in landen die ons hoorden,
In de Elzas zelf, een vreemde in wapens staat!'

Een siddring vaart bij 't lezen door die menigt:
'Waar is de Held die tot een eedlen strijd
Nog eens wie weiflen om zich heen vereenigt
En wie nu daadloos zijn tot zege leidt!...

'Of leeft in elk een held van de legende?
Een Jeanne d'Arc of een Napoleon?
In hen vond voorge tijd zijn roemrijk ende -
O of uit hen roemrijke tijd begon!' -

En aan hun hand de kindren gaan de vaders
Naar buiten, met niet meer moedlóózen stap.
Zij voeren, weten ze, aan hun hand de daders,
De aanstaande, op roem beluste, jonglingschap.

De schilder

Aan Kandinsky.

'Zie nu mijn ziel: als het licht in de morgen:
Opegebloesem van kleur om een top.
Nergens een ding, maar in 't boeien verborgen
't Wezen van 't vaste en van damp en van drop.

O welk een woeling, die vlammen doorsplijten,
O welk een botsing, die wijkt voor een zucht.
Snijdende lijnen die de afgrond doorrijten,
Cirkelbeweging die suist door de lucht.

Zijn er geheimen in hemel en aarde:
Mengling van ether en troebelheid bei;
Donkere dreuning van diepte die baarde,
Siddrende lichtglans op hemelsche wei;

In mij ontmoeten die polen elkander,
Knettrende vonk smeedt hun gloeden aaneen.
O niet voor mij de klassieke meander,
Maar van dien bliksem 't zigzaggend gebeem.

Wat maakt het mij of er vormen zich klaren,
Of aan gedaanten uw kinderhart hangt,
Waar zich in kleuren voor 't oog openbaren
Wondren waar ziel, dubbel-zalig, voor bangt.

Wondren: 't heelal in beweging vervloten,
Zichtbre beweging wier innerlijk spel
De eeuwige wissling onthuld en ontsloten
Uitstort in ons met niet eindend gewel:

Wel van 't heelal, die zijn vloedende leven,
Wieling en warling van kleur en van lijn,
Saam met ons eigen vervloeien doet beven
Tot een verstromende glimrende schijn.

Die is ons wezen: het licht en de glanzen,
Waar zich de vaart en de vorm in verliest
Van wat temidden van de eindlooze dansen
De oogenbliksvastheid geen oogwenk verkiest.'

In het winterhuis

Het eigen rijk

Toen mij de dood geen uitweg scheen te laten
Naar 't blijde rijk van de aarde, sloot ik de oogen,
En naar mijn eigen rijk - uw rijk, Verborgne, -
Wendde ik me en gaf mij over aan uw zorg.

Zoo is van al mijn trots dan niets gebleven,
Zelfs niet de needrigheid die in haar nijgen
Daad van erkenning en dus oordeel voelend,
Zich op het eigen wijs besluit verheft.

Ik gaf mij als een hulploos, onbeholpen,
Niets kunnend wezen - zelfs niet lijden kon ik -
Alleen op hoop van beter, en onmachtig
Het beetre elders te vinden dan in u.

Het Eigen Rijk! - Dat wist ik lang tevoren
Dat wie zichzelf vindt u vindt en zijn leven
Opgeeft aan u; - maar hoor nog eens, Almachtge!
Ik deed het noodgedrongen, als een slaaf.

De varen

Al waart ge - Ik heb mijn hart òm u geworpen,
Donkergroene varen!
Ik heb de kronkling van uw harde blaren
Als vlammen op zien stijgen zonder maat,
Zoolang 'k uw grond het water maar liet slorpen
Dat ge omzette in uw felle daad.

Al waart ge - Ik heb mijn hart aan u verbonden,
Zoodat mijn moed zonk als ge dorde, en rees
Saam met uw rijzen:
Ebbe en vloed van mijn gelukzee vonden
In u hun perk, 't zij ge als met vingers weest
Naar iedren einder of uw blarenheir
Opeens deedt deizen;

Schrompelend stortte 't neer
In bruine vrachten: -
Uw richting volgt de golf van mijn gedachten
Keer op keer.

Gij die een plant zijt, waart ge een steen, aan uw verkleuren
Kon ik mijn leven binden.
Omdat in spiegelglans van vreugd en treuren
Elk mensch een middelpunt moet vinden
Waarrond zijn droomen
Stroomen.

Inkeer

In mijn zondagrust opnieuw verbleven,
't Onberoerde midden van mijn rijk,
Voel ik dankbaar aan het goede leven
En aan de altijd eendre vreugde rijk.

Winterboomen rekken als met armen,
Regenvlagen striemen langs mijn ruit,
Maar gedaanten die mijn hart verwarmen
Gaan voor mijn verrukte blikken uit.

Ik het kind was altijd in het zwijgen
Van die wereld die geen ander wist,
Ik de knaap was altijd in het hijgen
Van die aandrift die de wereld mist,

Jongling was ik altijd in die daden
Die de dwaasheid van de tijden zijn,
Man genoot ik immer de genaden
Die verzoenen met onze arme schijn.

En opnieuw in zondagrust alleenig
Weet ik dat een omloop is vervuld,
En een eindloos leven, een en menig,
Mij in zijn onspreekbre zorgen hult.

Verschiĳning

Hunkren doe ik vaak nog naar uw adem,
Naar uw oogen, naar uw donkre haren,
En ik schrei en zucht omdat uw liefde
Nooit mij meer verstaan zal en verwarmen.

Maar dan komt gij met uw rijkste glimlach
Vóór mij staan en zegt: 'mijn lieve meester,
Was uw leven niet altijd het mijne,
En het mijne 't uwe, zoodat beide

Onafscheidlijk samen zijn gestorven,
Onafscheidlijk samen zijn gebleven
In de erinring die gij nu moet dragen?
Ik die nu hier sta in uw erinring

Blijf met u, al moet gij nog veranderen,
En wat mijn was blijft met mij hetzelfde,
Gij ook, en geen wissling kan u deren,
Schoon gij groeit in mij weer vreemde tijden.

Want wel is terugkeer niemand mogelijk,
Maar wat was blijft in hem tegenwoordig,
En ik ben voortaan die u de vrede
Van dat ongerept bestaan verzeker.'

Dan verdwijnt gij als een mensch in nevel,
En ik voel uw zoete stem mij streelen,
En ik proef de geur nog van uw haren,
En uw armen voel ik mij omarmen.

Aan een van hen

Zoo gij alle lasten
Van uw schouders vallen laat,
Alle kleederen die u niet pasten
Afwierpt voor het priester-koninklijk ornaat, -

Zoo gij al de woorden,
Waar de wereld u mee groet,
Met geen siddding van uw lippe-boorden
Beantwoordt, noch met aarzling van uw vasten voet, -

Zoo gij noch bewondring,
Noch van andren liefde vraagt,
Maar voldaan zijt met in hooge afzondring
't Woord te wachten dat een schepping slaakt en draagt, -

Zoo gij kunt ontberen
Leed en lust voor weelde en pijn
Die het merg van de eenzamen verteren
En het erfdeel van de roekeloozen zijn, -

Ga dan waar die dwaasten
Zitten, ver van mensch en wolk,
Die van ster tot ster geen andre naasten
Dan elkander hebben, 't Onvergankelijk Volk.

Zangtoon

Liefst te verwerven
Van alle dingen
Zijn: zingen
En sterven.

Zingen dat stroomen is
In 't eeuwige Duren,
Sterven dat komen is
In duurlooze Uren.

Wat ik niet lijden kan
Is het verganklijke,
Maar het onwanklijke
Van géén ding afhanklijke
Is wat ik benijden kan.

Rust in de levensstroom!
Rust in de doodsrivier!
Zingen: mijn levensstroom!
Dood: gaan van hier!

In nevel

Aan W.L. Penning Jr.

De winternevel waar het licht in broeit
Heeft weer ons met zijn zilvren wade omhangen,
Het is of al het zichtbre dieper boeit
Nu zoete blindheid half ons heeft bevangen.

Wie had die tooverwereld inniger lief
Dan gij, mijn vriend, die uw verdonkerde oogen
Zoo lang al niet naar 't teere weven hief
Van wintertwijgen door geen wind bewogen.

Het eiland in de rijp bloeide om u heen,
Van witte bloesem stondt gij oversprinkeld:
U liet het Knaapje, op de ar gewipt, alleen,
Gij staart hem na, die juicht, daar 't belpaard rinkelt.

Bloeide nochtans daarna het wonderrijk
Niet altijd blanker blijder in uw droomen?
Zangriger voertuig nam met u de wijk:
Wat vriendlijk voerman vierde dáár de toomen!

Verlaten waart gij nooit, en half maar blind,
Zoo half als wij nu, die in nevel waden:
Hoe dichters voor ons oog de nacht begint
Hoe zoeter we in ons hart haar vormen raden.

Mijmering

Weer herdenk ik die gelukkige tijden
Toen het wijd en wazig hollandsch land
Mij deed deelen in het voorbereiden
Voor zijn bloemenlente en weidebrand.

Iedere morgen ging de hemel open
Over gronden, huisjes, hout en duin,
En mijn hart bewoog een prikkend hopen
Als ik zag naar 't knoppen in mijn tuin.

Vol belofte van verheugend leven
Was rondom en in mij 't heel bestaan
En van 't wintersche verstarde-zijn bleven
Nauwlijks sporen die ik kon verstaan.

Zoete weemoed was alleen nog over
En een vage vrees die mij weerhield
Me al te wijd te ontsluiten voor den toover
Die het eens verkild gemoed bezielt.

En nooit weer werd die verkilling meester.
De eens ontsprongen groei wast nu als toen.
Altijd bloesem-rijker stond de heester
Die tot stam werd in mijn weidsch plantsoen.

Maar de strijd woelde in zijn eigen âren,
Vezel tegen vezel, drang naast drang,
Gloeden van vuurroode bloesems waren
Van zijn smartenfeest het sier-gehang.

Tot daarna zijn bloemen bleeker blonken
En zijn bloeddrijf ingetoogner zwol,
Innerlijk verzuiverd en bezonken
Stond hij kalm, maar rondom bladervol.

Doch een stille felheid deed zich gelden,
Kracht die feller iedre spriet bewoog,
En opeens zie, hoogste bloemen snelden
Boven 't loover, sterrelend uit het oog.

Maar of bliksem uit die hoogste hemel
Aangetrokken, 't gloriën niet gedooft,
Tref en slaat door duizlend bladgewemel
Vuur zijn stam die zich te heffen poogt.

Zwartgebrand om de armloos open wonde
Staat hij: deining trilt door heel zijn lijf,
En geen ader die zich oopen konde
Of zijn sap stroomt door en zwelt hem stijf.

Roodzwart bloeide nu naar duizend zijden
Heester-rond zijn lichaam somber-rijk,
Weelde van 't onbluschbaar maatloos lijden,
Merk en prijck van de ééne dooden-ijk.

En hij zwol, steeds rond, maar aldoor hooger.
Toomloos leek 't, maar wondre temming school -
Kracht die strekker scheen maar tevens boger -
In de hartflesch van zijn wraak-fool.

Tot, bevredigd, hij de ontelbre paden
Blootlei van zijn plant, nu zon-doorspeeld,
Rond bekranst van zooveel bloesembladen
Als de zomernachtflucht sterren heelt.

Al vergeefs. Want weer een vlag woei neder.
Kaal en door een kilte in 't hart geraakt,
Hief, na 't doodstil nu maar moordend weder,
Hij zich op als een uit slaap ontwaakt.

Stierf hij? Neen, want wonder boven wonder!
Uit de schors die mergloos bleef maar vast
Sproot veel strenger, edelder en blonder
De eigen bloem, die hem nu licht belast.

Nergens nu een deinen, storten, beuren,
Maar op donker hout klaarglanzge bloei,
Die niet treft door heete of teere kleuren
Maar door vorm alleen en lichtgegloei.

Is de hemel nu van wraak verzadigd,
Nu zijn eigen hart alleen meer klopt
In het hout dat zijn gestalt bestadigt
En als bloem die aan zijn hout ontknopt?

Vraag het nooit. De wet van alle worden
Is vergaan en zijn wat het niet was.
Altijd als de laatste bloemen dorden
Sterft de stam en wordt tot molm en asch.

Maar uit niets wordt niets. De onzichtbre stroomen,
Dood en leven van dit zichtbaar Al,
Houden elk grein in zich opgenomen,
Stroom zijn stijging, stroom zijn schijnbre val.

Leven lokt ons aan en dood verschrikt ons,
Maar Een, machtger dan die beiden, bindt,
Overweldigt, meestert en omstrikt ons
Tot de vrijheid die hen bei verwint.

De belofte van vergane jaren
Leeft weer in me: ik zie hoe weide en veld
Weer uit voorjaarsnevels licht vergaren,
Weer zich sterken tegen 't zongeweld.

En ik hoor door 't breken van de golven
Hoe de wentling van hun sterk vergaan
Leven doodt en leven houdt bedolven,
Zij die, de eerste, leven deed ontstaan.

Zoete weemoed drijft weer door mijn zinnen,
Nu niet uitziend naar dit land en strand,
Maar ik droom die andre wereld binnen
Die ik toen niet zag, die nu mij bant.

De heilige ronde

De heilige ronde

Kom nu tot mijn hulp, Die mij nooit hebt versmaad,
Geweldige, Moeder van droomen en dichten!
Ik liep waar ge riept, door uw bosch, langs uw straat,
Geboeid en getroost door uw felle gezichten.
Tot de afgrond me omving waar geen oor u verstaat:
De klok van mijn hart schokt op eigen gewichten.
Kom nu tot mijn hulp, Die mij nooit hebt versmaad.

Mijn wil was altijd aan uw willen gebonden,
Ik bootste uw gedaante en mijn woord was uw beeld,
Mijn hart leed om u aan zijn bloedende wonden,
Mijn hand, wijl ze schreef, werd door de uwe gestreeld.
En hief mij uw gunst tot bedwelmende zonden,
Ik boog me en ik wist dat ge ook die met mij deelt.
Mijn wil was altijd aan uw willen gebonden.

Een hartstocht beweegt me als ik jong nimmer voelde,
Een gloed die het merg in mijn beenderen kromp,
Mijn aren bij dag met zijn vlammen doorspoelde,
Mijn sluimer bezwaarde als een ballende klomp.
Die aarzeloos deed slaan mij die zachtkens maar doelde,
Mijn hoofdsche gebaar schiep tot willende romp.
Een hartstocht beweegt me als ik jong nimmer voelde.

Maar u zie ik nergens mij lokken of leiden,
De hemel is blind en de bergen zijn doof.
Ik dicht en ik droom als in vroegere tijden,
Maar gij blijft me ver schoon ik in u geloof.
In maatloos alleen-zijn voel 'k om mij zich wijden
't Heelal dat ik stout met mijn roepen doorkloof.
Maar u zie ik nergens mij lokken of leiden.

'Wat roept ge, mijn kind, ik ben hier, ik ben u.
Wat waande ge alleen het heelal te doordreunen.
Ikzelf ben die gloed die verterend u huw,
Ikzelf ben die last die u slapend doe kreunen.
Uw aandrift ben ik die u willende stuw.
Ik droom in uw droomen en dicht in uw deunen.
Wat roept ge, mijn kind, ik ben hier, ik ben u.

Hoe lang had ik niet voor uw blikken gedwaald,
Mijn roep en mijn lach in uw oor doen weerklinken.
Gelokt door mijn stem zijt ge in d' afgrond gedaald,
Onwetend dat samen met u ik zou zinken.
Niet langer verzichtbaard, niet langer vertaald,
Maar één met uzelf om uw adem te drinken.
Hoe lang had ik niet voor uw blikken gedwaald.

Nu is geen verhouding van u meer tot mij,
Maar eenheid zichzelf aan zichzelf alleen metend,
Een stroomen van droomen in huwend gestrij,
Een daadlijkheid alles en allen vergetend.
Nu zijn wij gebonden, nu werden wij vrij:
Van beiden geen de andre van de andre zich wetend.
Nu is geen verhouding van u meer tot mij.'

Van hart tot ster

De legende van het oog

I Van het Hartewoud

Blijft niets in mij over
Dan 't genot van spiegeling en kleur,
Slijper ben ik dan en klover
Van de diamanten die ik keur:

Gloed van eedle steenen, zuiver water
In 't kristal van vasten vorm gevat,
Flonkeringen uit den krater
Van het hart dat tot in de oogen spat,

Stralingen van 't licht dat zon verzwolgen
In den afgrond van zijn duister houdt,
Al de wondre wislingen die volgen
Uit de wet van 't onontwindbre woud.

II Aan Rembrandt

Wie heeft het donker zoo met licht bezielt
Als gij die koning zijt van zichtbre dingen.
Geen zon kon ooit het duister zoo doordringen
Als nacht van ziel uw oog dat ge open hieldt -
Levende lichtkern flonkering-omwield -
Tot al de golven van haar schemeringen
Kleurden en weken en bestaan ontvingen
Van werkelijke wezens, nacht-omkrield.

Als de demonen die voor de engelen stortten
In de afgrond, wiegden, wankten om de straling
Van uw geschapene gestalten, puinen
Van schaduwen: vast, zonder breuk of horten,
Zweefde op de zwaarte van hun donkre daling
Uw stijgens-reeke licht in klaar bazuinen.

III Oneindigheid

Van honderduizend jaren her
Kwam tot mijn oog de straal van een ster,
Hij kuste mij met zijn milde licht,
Ik voelde mij leven als in een gedicht,
 Want wat is tijd?

Meer mijlen ver dan mensch verstaat
Bewoog mijn oog dat stergelaat,
Ik was nabij haar met mijn blik
En ondervond een zoeten schrik:
 Geen ruimte telt!

Tezaam geschapen ster en oog,
Eén enkel leven laag en hoog,
Zijn wij de gewordenen voor elkaar,
Zij werd door mij, ik werd voor haar:
Waar is de grens?

Ik draag en ben het heel heelal.
O valsche schijn van lichaamswal,
Waarbinnen wij schijnen, waarbuiten wij zijn,
Omvangende in een gedroomde lijn
De oneindigheid!

De levensbond

Arme menschheid, om uw wonden
Te verduiken, te beschermen,
Wringt ge u in verholen kernen,
Lacht als schijnbare gezonden.

Wat de Onkenbare in u plantte
Scheurt en rijt en wil zich beuren
Om te kleuren en verkleuren,
Hoe ertegen 't lot zich kante.

Deernis doet mijn oogen weeken
Als ik zie hoe gij moet smarten
En de pijnen en de parten
Die u treffen tracht versteken.

De eene die zijn spel ziet slagen,
Heft het hoofd en toont zich zeker,
Maar zijn hart die stille spreker
Houdt niet op hem aan te klagen.

De andre ziet zijn hoop verloren,
Maar hij glimlacht in zijn pijnen
Naar de flakkerende schijnen
Die zijn zelfgevoel bekoren.

Geen van hen houdt op te strijden,
Enkel om dat kleine beetje
Leven dat hen schreedje aan schreedje
Voert naar 't eind van alle lijden.

Als in 't bosch gevangen stralen
Die in nacht van schaduw zinken,
Voelen zij zich ras verblinken
In de moeren van de dalen.

Maar waar even maar een open
Hen laat wieglen, hen laat wijlen,
Toonen zij de bronzen stijlen
Van hun kerker goudbedropen.

Tot de zon zinkt - Want gebonden
Aan zijn bol zoolang zij leven
Zijn met hem zij opgeheven -
Dood? - neen 't licht in waar ze uit bronden.

Want de smart van de arme ranken
Die verdeeld elkaar bevechten,
Aan een schijn hun hart verhechten,
Krachtloos en vereenzaamd zwanken,

Eindigt en verkeert in vreugde
Als de bron die in hen werkte
Hen weer opsloopt in zijn sterkte
Waar hij elk uit teugt en teugde.

Arme menschheid, kondt ge uw monden,
Gretigen en drinkensmoeden,
Altijd voelen dáár te voeden
Waar uw driften zich ontwonden,

Aan dat ééne ondeelbre stroomen
Dat u uitzond en doet keeren,
Dat in de eerste en zoetste leeren
Door de kindren wordt vernomen,

Aan de liefde die onscheidbaar
Alle dingen vormend, dragend,
Geen atoom haar kreis ontjagend,
Ook wat dood heet begeleidbaar,

Eindeloze zee van ether,
Niets en niemand ooit deed derven.
Zoetst het leven, zoetst het sterven
Van de onsterfelijken eter

Die dat eene aan allen eigen
Proefde en wist en steeds bleef smaken.
Meestergeest in alle taken
Zal hij al zijn haten zwijgen

Voor dit spreken, sterk en machtig:
Alle wezens, kleine en grooten,
Maakt één wezen tot genooten,
Allen in één bond eendrachtig.

De kloosterling

Als de avond valt laat hij de hoge bogen
Van 't klooster achter zich en treedt alleen
Het weiland door, tot waar de breede stroom
In spiegling van de rozen wolken vaart.
Daarachter zijn de duinen, en de zee
Onzichtbaar, maar nabij.

Hij staat daar lang
En voelt een vrede of nu zijn leven eindt
Dat hij herdenkt.

Zijn droom bezint een stad
Waar onder zuidlijk zonlicht spitse gevels

Die zwart van oudte en zwaar van balken zijn,
Langs plein en smalle gas aaneengeleund,
Een volk beschutten dat daar woelt en krielt.
Bedrijf of nering klopt uit ieder huis,
De markt is vol met kraampjes en 't gekleur
Van kleed en hoofddoek, 't roepen en geschreeuw
Van talen, 't zweepgeklap en het gedreun
Van wagens maakt daglang de warling uit
Van vreemdlingschap en burgerij.

De knaap

Met andre knapen in baldadige bent
Bezwermt, doorspiedt en stroopt dat rijk terrein
Als hun verworven jacht, verteert zijn roof
In kroegen en op 't land. Maar somtijds houdt
Bij kaarslicht op zijn smalle zolderbed
Een boek hem uit den slaap. De kleine vlam
Schijnt gloed van andre wereld, waar hij reist
Door zeldzame avonturen, aan het hoofd
Van makkers, een gevierde ruiterschaar,
Die steden neemt: hij heerscht op gouden troon
Terwijl elk onderdanig knielt; hij viert
Zijn feesten in een weeldrige natuur
Met de edelste gerechten.

Op een morgen

Voer hij naar 't Oosten, maar niet als een heer.
Bootsjongen, wien voor 't, minst vergrijp de kat,
De zevenstaartige, de huid verscheurde
Op 't zeggen van een groven kapitein.
Het brood was hard, het werk was zwaar, de boert
Bitterder dan de slagen.

Vóór zijn tijd

Ontvlucht, een vreemdling, zonder geld of taal,
Leerde hij 't havenwerk en won zijn kost
Daaglijks met moeite en nood. Maar iedre nacht,
Uit boeken die hij voor een stuiver kocht,
Wierf hij zich kennis: 't was zijn eenige troost.
Het kennen van veel talen, het verstaan
Van wat hem in zijn denken raadslig scheen,
De wondren van de wereld en haar bouw,
De wet waarlangs gebeurte en daad verliep
Van mensch en menschheid: al dat eindeloos
Verweven groeisel van gedachte en woord
Werd ook het zijne. En schoon hij doorgaans zweeg
Gaf toch 't bewustzijn dat hij iets verstond
Houding aan zijn gestalte en aan zijn oog
Een rust die hem de meerdere schijnen deed
Van hen die spraken. Soms ontviel hem dan
- Als onopzetlijk maar te juister tijd -

Een woord dat de andren bijbleef, dat hun twijfel
Verhelderde, of hun aarzling overwon,
Of richting gaf aan een onvaste daad.
Zoodat als twist haven- en visschersvolk
Verdeelde alras hem de uitspraak toebetrouwd
En aan zijn oordeel weerzijds werd geloofd.
Van toen af wist hij met een kwinkslag hier,
Een handhulp daar, of met een hartlijk woord,
Vrienden te winnen, en meteen in stad
Zijn roerig rap en ongeregeld volk
In toom te houden, dat tot dan, als ruw
En ongebonden, waar 't zijn werk verliet,
De schrik was van de rustige burgerij.
Daardoor schonk hij het - wat het zelf niet kon -
Aanzien bij de gemeente en vol gewicht
Bij elk besluiten, en zichzelf het meest.
De koning van de haven was zijn naam.

De stad was een klein rijk dat van de haven
Moest leven: de voortbrengslen van de zee
En van de landen overzee ontladden
Zich daar en werden deels genoten, deels
Naar 't achterland verhandeld: rijke kooplui
Betaalden arbeiders en visschers: zelf

Droegen zij lasten voor een vorstlijk heer
Die met hun hulp de stad regeerde. 't Recht
Dat hij en zijn familie eischten, klom
Van jaar tot jaar; de rijkren die alsnog
Leefden en lieten leven, trachtten dra
Hun schade te verhalen op 't gemeen
Dat, arm en zorgloos, buiten het bestuur
Van stad en omtrek, wel het kwaad begreep,
Maar 't niet wist keeren en zijn wrok verbeet.
Het loon werd lager; voedsel dat eertijds
Tegeef was, werd bij aankomst ras vervoerd,
Om winst waarvoor de koopman wegen vond.
De zeevisch zelfs waar vroeger de armste mensch
Zijn honger mee kon boeten, was voortaan
Minst veil dáár in die haven aan de zee.

Geen werker wist nog wat die vreemde wist:
Dat niet de burger met het volk, de vorst
Niet met de burgers streed, maar beiden kampten
Met andre vorsten, andre burgerijen,
Over de grenzen, dat de heele wereld
Het veld was van één strijd: volk tegen volk,
Ras tegen ras, en dat hun kleine pijn
Niets was dan zuiging van die sterke stroom.

Vereent u, dacht hij, als gij duizendvoud
Hetzelfde wilt, zoodat ge één lichaam wordt
Uit duizend lijven, dan zijt ge ook een macht
Zoo goed als Vorst en Raad. Vereent u, zelfs
Over de grens, waar ge ooit genooten vindt;
De Vorst, de Burgerij, vond ze elders ook.
Hij dacht, maar zweeg. Geen volk zoekt elders eerst
Dan waar zijn wieg stond, waar zijn graf zal zijn.
En in dat land? Zij waren één, door hem,
Maar wisten 't nauwlijks; één ontijdig woord
Kon argwaan wekken, nijd, alsof de man
Die raad gaf tot hun heil, sprak voor zichzelf.

Hij zweeg en honderd harten wrokten stom
En duizend monden gromden luid en gram
En duizenden van handen reedden zich
En oogen glommen, daar in elk de haat
Lag ingerekend als in de asch een vuur.
Tot op een keer, toen door de laagre stad
Belastingvaarders met hun staven 't schrift
Kond deden van belastend raadsbesluit,
Zich spieren spanden en de mokerslag
Dreunde en de gloed van wapenbord en keet
Ging voor aan 't stormgeloop dat zwol en steeg.

Hij ook steeg mee. En toen stadhuis en burcht
Aaneengebouwd op 't hooge en kleine plein
Omringd, omgolfd door 't dreigende gemeen,
De vlag - geen vorstelijke banier, maar wit -
Uitstaken, en op 't hoog balkon een man,
Wenkende met de hand, een midlaar vroeg,
Van 't volk één, die voor allen spreken zou,
Toen klonk zijn naam, zijn nu verzwegen naam,
Uit duizend monden en op schouders droeg
Zijn gild hun havenkoning naar de poort.

Was het geen droom dat hij de oneedle vreemd
Daar tusschen vorst en raad hun wijzre stond
En niet voor enklen sprak, maar 't heel beleid
Van stad en 't kleine rijk zoo scherp omtrok,
Ja meer, de wegen door de wereld wees
Die niemand nauwelijks duidelijk had erkend?
Geen droom dat hem de jonge vorst een vriend,
Zijn huis voor werk en vreugd hem geopend werd? -

Er leefde een jonge vrouw, een kind van 't volk,
Veerkrachtig gaand, met bloemen in haar haar.
En als ze ooglokkend ging langs deze en dien
Bleef toch haar blik het langst bij hem en vond

Behagen in zijn schoonheid en zijn roem.
Tot hij haar eens - de bliksem voor zijn voet
Had zoo hem niet verbijsterd in zijn brein -
Uit de vertrekken van den prins, zijn vriend,
Zag gaan toen hij er intrad. Hij, de koning
Van 't volk, verraden door een kind van 't volk!
Hij, meer dan vorst want wijzer, - machtger ook,
Die vorst en volk gered had voor elkaar,
Die liefhad hem die ver van 't volk, machtloos,
Ellendig zou verjaagd zijn zonder hem, -
Hij, hij dus overvleugeld. Bleek en stom
Staande in 't vertrek vóór die nog bleekre prins,
Stiet hij zijn dolk hem in het hart - en ging.

Dat hij in waanzin doodde - niet een prins
Die hij te onrecht verdacht had, maar zichzelf,
Zijn taak - dat duizelig op zijn blinden top
Hij zijn ellendige Ikheid had gevierd
En niet de Macht die in hem werkte en deed,
Dat wist hij later. Vrijdom schonk hem nu
Het klooster waar hij biechtte en boeten moest,
En ijldde, en in de waanzin van de koorts
Den dood niet vond die hij toch zegnen wou.
Genezen leerde hij die bittere les:

't Leven te zeggen dat men niet bemint.
Hij bleef een jaar. Toen zond hem de overste uit
Van oord naar oord: onder de heidnen eerst,
Van klooster dan tot klooster: eindelijk hier.

Ik zag hem toen ik langsreed. Als de schemer
Straks aanwast keert hij door de weidedauw
En vindt zijn jongren in de hooge zaal.
Want hem den vreemd wiens wereldsche bestaan
Zijn oversten alleen bekend is, eeren
De besten die zijn wijsheid leert en sticht,
Die hij om zich verzamelt en wier woord
Zal uitgaan door de wereld. Soms beklimt
Hij 't preekgestoelt. Dan stroomt van heinde en ver
't Gehoor en luistert wat zijn taal, getint
In vreemden tongval, diep van wijding spreekt
En wat hun klank schijnt uit een englemond.

De verplante boom

Wordt gij verplant, mijn boom, in beter grond,
Is 't daarom zeker dat ge opnieuw zult tieren?
Uw wortels zondt gij uit in lange slieren
Wier web van vezels de aarde in kluiten bond.

Wij groeven ze op, hoever hun loop zich wond,
En spaarden ze als voorzichtige tuinieren,
Maar kaal en machtloos sleepten de arme dieren
Achter de stam die op hun stilte stond.

Wij hebben toen daarginds in vochtige kuil
Hen zacht gevlijd en toegedekt met aarde.
Hun tronk, besneden van zijn takken-tuil,
Staat recht, op hoop of hij zich nieuw beblaarde.

Maar gunst van zon en wind en voorjaarsregen
Ligt niet in onze hand; wij bidden zegen.

Chineesche verzen

Machtloos lag ik toen de aanblazing
Die mij dan juist weet te vinden
Me oprichtte en ik met verbazing
Sprak en uitriep: 'o mijn vrinden!'

En zij allen die daar zaten,
Met hun handwerk zwijgend bezig,
Zagen, met op hun gelaten
De oude vraag opnieuw aanwezig.

De oude vraag: Poëet wat brengt gij
Uit de heuveln van uw droomen?
Welke late huivring plengt gij
Op de in rust verloomde stroomen?

'O mijn vrienden! in de heuveln
Zag ik 't hert met zeven twijgen
Door een felle pijlpunt sneuvlen
En de doodsnoed van zijn hijgen.

En terwijl de stilte er aanhield
Maar geen jager zich vertoonde,
Merkte ik hoe de zon haar baan hield,
Bleeke maan een duintop kroonde.

De eene rees en de andre daalde
Toen ze elkaar temiddag vonden,
Krans van vuurge gloeden straalde
Uit het donker van hun wonden.

En de lucht rondom werd duister
En de zee ving aan te koken;
En ik hoorde een klaar gefluister
Dat nabij mij werd gesproken:

Daar die twee elkaar verslinden
Sla om mijn gewei uw handen!
Toen ik 't deed braken de winden
Los en leek de zee te branden.

Want een gloed besloeg de zijden
Van 't uitspansel en de draken
Van de ruimten overspreidden
't Al met dreiging van hun kaken.

Tot opeens een dreun als donder
Alle heemlen spleet en woorden
Klonken, een verrukkend wonder:
Zie wie heerscht van oord tot oorden!

En de zon stond hel te pralen,
Bleeke maan vlood naar het Oosten,
Zee lag rustig ademhalen
En de stilte kwam mij troosten.

Maar 't gewei hield ik gegrepen
En de huid lag voor mijn voeten.
Beide durfde ik met mij slepen,
Doode resten die u groeten.'

Nocturnes

I

Gij weet dat ik u niet verlaat dan noode
En als ik in de sneeuw mijn voeten print
Me alleen verheug omdat ik mijn enode
Door 't broze spoor met uw warm huis verbind.

De sterren die mij op mijn dwaalweg leiden
Vertroosten mij terwijl ik hulploos ga
En 't eindloos golven van de witte heiden
Brenge nergens mij een nieuwen einder na.

Toch voel ik hoe hun rust me op 't laatst bevredigt.
Ik leg mijn hoofd en zink, tot droom bereid,
In sluimer die van alles mij ontledigt
Maar niet van u die dan eerst mijne zijt.

II

Verblonken zijn de dagen en de nachten
Waarin ik vruchten won en wijsheid zocht,
En door de holen vol verborgen prachten
Laait andre gloed me uit iedre nieuwe krocht.

Als gnomen die door schacht en gang geslopen
De glanzende aadren volgen onder de aard,
Zoo daalde ik en mij gingen wondren open
Die enkel 't oeroud huis van de afgrond baart.

Geen eindloosheid zich spreidend in de ruimte
Maar enkle straling naar het midpunt heen,
En voor de golving van 't gestrekt gepluimte
't Gedegen hart-goud zwaar gelijk een steen.

De hartegroei

Zal zich ooit één naar de wondren buigen
Die de groei zijn van 't doorschemerd hart?
Zijn het sterren door de schepetuigen,
Fosforvonken uit het golve-zwart?
Sneeuwkrystallen uit een winterhemel,
Diamant-formaties in de mijn,
Wetten splijtend door het lichtgewemel,
Levensweelde in boei van vlak en lijn?
Zijn het de onverbiddelijke genooten
Van den dood in 't bloeien van het vleesch?
Zijn het werelden in licht vervloten,
Zaden waar een stralend ruim uit rees?
De verbinding van verheven machten
Die zich in een donkre ziel voltrekt,

De geheimen die we in deemoed wachten
En wier zichtbaarheid ons wekt?

In de dagen was ik lang verloren,
In de dingen leefde ik moe en mat,
Tot elks wondre wording ik zag gloren
Zooals Goethe een plant schiep uit een blad,
Tot ik in het wezen van de zielen
De structuur vond die hen samenbond
Niet als wentling van voorschreven wielen
Maar als vormgroei die geen einde vond,
Als de Macht die Wordt, en voor onze oogen
Nu te ontstaan schijnt, dan weer te vergaan,
En de onfeilbaarheid van haar vermogen
Vaak vermoeden laat en schaars verstaan,
Als de oneindige en aldoor dezelfde
Die gestaag haar raadslen openleit
En zich dan weer borg waar 't hart zich welfde
Om zijn ondoorgrondlijkheid.

Menschen leerde ik meest van al beminnen,
Vreugde-vol en lijdens-rijk gebouwd
Tot dat wisselhuis van ziel en zinnen
Waar de geest zijn teedre weegschaal houdt.

Hoe zij eender zijn en hoe verscheiden
Zag ik met een klaar behagen door,
Hoe ze alleen zijn en elkaar zich wijden
Beeldde ik mij met liefde en deernis voor.
Paarsgewijs - als zij hun halfheid heelen,
Groepsgewijs - totdat ze als bij of mier
Hun geheelheid offren en als deelen
Medewerken in één groot vertier.
Maar geheel of deel, ik zag hun lijven
Altijd van die innige glorie hel
Die haar stralen-teekens uit blijft schrijven
In 't gestarnte en in de cel.

Hun gedachten zocht ik te doorgronden,
Van hun geest de inwendige figuur.
Door hun poriën als door duizend monden
Openbaarde me ieder zijn natuur.
Hoe verwant aan mijne! Ik heb die beelden
Klaar omljnd in opstel en gedicht
En mijn eigen levenswellen speelden
Door de nerven van hun aangezicht.
Door hun oogen, hun bewogen handen,
Door de huid van warme siddding vol;
In de zilvren gloeden van hun branden

Wist ik dat mijn roode bloedslag zwol.
Zóó dan zijn zij, hun gestalten zweven
Van de sterren tot mijn hart en ik
Voel een eeuwigheid omhoog geheven
In mijn éénen oogen-blik.

Op het kruispunt

Hapering

Als ik denk dat ik van u moet scheiden,
Aarde en zon en heel dit lieve leven,
Stil staat dan mijn hart, al duurt het even...
Als ik denk dat ik van u moet scheiden.
Dwaas, bezweer ik dan de vlugge tijden
Stilstand: die niet anders is dan sneven -
Als ik denk dat ik van u moet scheiden,
Aarde en zon en heel dit lieve leven.

Bede

Ik heb gedaan wat gij mij vraagde,
Heb al uw vormen liefgehad,
En al wat in mij juichte of klaagde
En tot uw vormen-loosheid bad
Heb ik bewogen zich te toonen
Als schepselen van tijdelijkheid
En in de lichamen te wonen
Die gij vanouds hebt toebereid.

Geef nu dat ik door niets verhinderd
Mij hef tot u, mij in u stort,
Dat door gedaant noch vorm verminderd
Mijn vonk geslorpt door de uwe wordt,
Dat niets ons blijft dan witte laaiing,
Dan vlotte en bliksemklare geest,
Een oogwenk van ontzachbre waaiing,
Nauwlijks een Zijn, en dan Geweest.

Juist daarom

In de wereld van de tijd zich storten
Om aan sterfelijkheid gekruist te zijn,
Kon ooit één het? want niet op te schorten
Is vergankelijk levens eeuwge lijn.

Uit en in voorbijgaand vleesch geboren
Leven alle wezens en in hen
De eeuwigheid van 't worden en vergloren
Die ik enkel tijdelijk ken en ben.

En juist daarom hoogste droom: een Heiland;
Geest, vrijwillig in het vleesch gekruist;
Hoogste zaligheid: een hemelsch eiland
Waar geen golf van tijd om breekt of bruist.

Steenen muren

Vizioen op Boschwijk

Binnen de donkre cirkelmuur,
Met riet gedekt,
Van voren open naar het uitzicht toe
Van weiden onder 't zwaar gebladert door
Van weerzijds linde en eik,
Zit hij en leest.
Erachter is de kom,
De zwarte vijver,
Waarrondom linden staan.
De grijze dag is over 't weiland zilver,
De leeuwrik rijst, de koeien grazen,
De verre horizon leeft roerloos-rijk, -
Hij leest en schrijft.

De blaadren achter hem zijn vol gesuis,
Het water vloeit onhoorbaar saam,
De donkre schaduwen zijn vormloos stil, -
Hij zit in schaduw en hij schrijft en peinst.
En stilte en verte en scheemring en geluid
Vloeien ineen tot woorden...
Hij peinst en schreit.

De geest van Jacob van Campen

Gezang uit de verte

Wij kleinen hebben groote rechten:
Wat grooten bouwden, doen wij slechten,
Dan doen wijzelf voor de eeuwen bouwen.
Wij hebben macht en geld en knechten,
Op ons bevel is 't kromme 't rechte:
Gezag en durf slaan elk met blind betrouwen.

De geest van Jacob van Campen

Wat dwaas gezang klinkt uit die kerk,
Tot hoon van 't goede en schoone werk
Dat in mijn tijd een elk vereerde?

De domheid zonder kunst of geest
Is wel altijd een macht geweest
Die graag zich tegen 't beetre weerde;
Maar toch verbórg ze zich bij ons:
Haar stem was 't onderaardsch gegons
Waarboven wijsheid sprak en leidde.
En wat die stichtte en bouwde en wijdde,
Het huis van steen, het beeld van brons,
Vergt eerbied, ook in laatre tijden;
En nooit voorheen heb ik gehoord
Dat kleinen op hun dwaasheid pochten
En hun ontzinde schoonheids-moord,
En wat ze afkeurenswaardigs wrochten,
Verhieven als lofwaarde daad.
Hoe heet dat volk dat schoonheid smaadt
En bruto geweld en kleine hekel
Als 't recht van iedre rijke rekel
Zoo onverbloemd verkonden laat?

De dichter

Zij die daar zingen zijn geen menschen,
Verheven geest! - zoo min als gij.
Gij dáált, zij stégen uit hun grenzen,

Demonen zijn 't, van d' afgrond vrij.
Zij vonden onze lage landen
Zoo open voor hun valsch tumult,
Dat ze uit de hel waarin zij brandden
Zich hieven en hun galm vervult
Een ruim dat voor uw geesten-oog
Zich mogelijk voordoet als een tempel...
't Zal een zijn van de leelke huizen
Waarvoor we ons vol verschrikking kruisen
Uit vrees of aanstonds op hun drempel
Een duivel ons verschroeien moog'...

De geest

Uw taal ontstelt me. Ik zag uw steden
Toch rijk aan menig schoon gebouw,
Zóo schoon en van zoo kort geleden
Dat ik hun makers kennen wou.
Er waren er warmkleurge en fijne,
Veelvuldig uiterlijk versierd,
Te speelsch misschien, maar in hun lijnen,
Hoe rank ook, edel en gespierd.
Die waren de oudste. En dan van zware
En soobre dracht, vast en beschaafd,

Werk van bezonnen kunst en klare
Groepering, zichtbre doel-bepaling:
Waarlijk-monumentale architectuur.
Of een bescheiden man, veelzijds-begaafd,
Na zoeken mogelijk en na lange draling,
Hunkrend naar bouw die bleef, de eigen natuur
Getemd had en gezuiverd en de grond
Eindelijk belasten dorst en overspannen
Met steengeworden geest. Waar zulke mannen
Bestaan en telkens nieuwe vond
Naar de behoefte van hun tijd verzinnen,
Daar moet de kunst het van de domheid winnen
Die nooit dan leege vormen vond.
Werk zag ik ook van ingetoogner
Verfijning, waarin 't keurigste evenwicht
Maatvolle sterkte was: bewoogner
Kon 't zijn, maar zuiverder niet licht.
Wat spreek ik meer! Laat zulke kunstnaars bouwen,
Geen vreemding zal uw volk als dood beschouwen.

De dichter

Laat zulke bouwen! Ja; maar vaak is 't lied:
Wie voor ons bouwt, juist zulken bouwen niet!

De geest

Is 't waar? Maar nu gij 't zegt komt voor mijn oog
Een zaal vol plannen, in een groote stad:
Gipsvormen die men daar gerangschikt had
Opdat de burgers zagen: ik doortoog
Die zaal onzichtbaar, en, herdenk ik wel,
Dan vond ik bij die vormen geen model
Van d' Eenen dien ik prees -

De dichter

Zoo is 't geschied.
Wie 't Raadhuis bouwt, die eene bouwt het niet.

De geest

Daar hij niet wilde?

De dichter

Neen, daar hij niet mocht.
Geen kunstenaar uit niet-kunstnaars uitgezocht,
Maar eerst aan een waar kunstenaar 't werk verboden,
Om daarna ook niet-kunstnaars uit te nooden.

De geest

Een Raadhuis was 't... Wat gij me zegt is erg.
Maar duld dat ik nog kort uw aandacht verg.
Een Raadhuis... ik ook bouwde er een,
Dat altijd nog, gevaart van grauwe steen,
Veel-venstrig, zijn vierkante sterkte draagt
Onder zijn beelden en zijn cariljon;
De vleugels van zijn weidsch fronton
Beluiften 't beeldhouwwerk. Ik heb geklaagd
Toen ik erlangs ging, door de ramen speurde,
Er binnengleed: de steen die brokte en scheurde, -
Verging zelfs, en vervangen was door hout.
Verwaarloozing, en hoon! want schotten spleten
De ruimten, borgen voor het oog de beelden.
De roem, die eens daar huishield, schijnt vergeten:
Geen vorstlijk volk, maar schijnvorstlijke weelden
Uit tijd van slavernij: 't was kil en koud,
En vuns en honds: beängst vluchtte ik naar buiten.
Een Raadhuis... Ja, van wedstrijd uit te sluiten
Dien Eenen was wel dwaas, al worden grooten
Bevoordeeld, niet geschaad, door zulk verstooten.
Maar de ándre dien ik prees, die nog verfijnder,
Nog ingetoogner kunstnaar deed toch mee; -

Een rijk fantast ook, niet zoo stráf omlijnder
Van eedle ruimten: koos van deze twee
De Burgerij den eerste, ik zou haar prijzen.
Dat zij hem koos is duidelijk en 't is goed.
Zij kan dan toch toekomstige eeuwen wijzen
Op een schoon werk, vast en voornaam bemuurd; -
Beslist en hoog doet het zijn toren rijzen; -
Hoog-reikend, toch gesloten; werk dat duurt
En toch inwendig met een schoonheid groet
Die 't vluchtge en feestlijke niet af wil wijzen,
Daar juist haar praal hulde aan de dagtaak doet.

De dichter

Hoe valt mij hard uw droom te storen!

De geest

Mijn droom?

De dichter

De Burgerij koos niet -

De geest

Niet dien ik meen? Die pittoreske toren
Was meer haar keus? Erken dan dat ge ziet
Hoe oud ik werd. Geen burger van mijn tijd
Had dit model genoten, die verfijning
Van fantasie in steen, die stoute strijd
Tusschen streng doel en toovrige verschijning; -
Maar mij is 't wel: geen volk kiest ooit verkeerd
Wanneer 't een schoonheid naar zijn aard begeert.
Gij zwijgt?

De dichter

Gij maakt dat ik mij schaam.
Ik hoef niet uit te duiden, noem geen naam.
Zij kozen niet die beiden.

De geest

Geen van twee?
Dan vrees ik 't ergste, vrees dat wee
Namaaksel van voorheen, dat plat gerel

Van vormen die ik in dat leeg model
Belachlijk zag gebootst. o Wreede spot!
Was dit dan 't slot
Van de oude grootheid, dat een later man
Alleen namaken kan,
Stuk-wijs en reedloos, wat wij zin-rijk maakten?
Wij hadden ook 't verleden lief, verzaakten
Misschien iets van d' inheemschen aard
Voor 't grootsch-bedoelde,
Maar toch door ons hartstochtlijk-nagevoelde,
Romeinsche: ons bleef nochtans de vloek bespaard
Van 't leege, 't ondoorleefde.
Wat in ons streefde
Was drang naar anders zijn, naar hooger reiken
Dan 't lage land gedoogde.
Niet was het drang naar niet-zijn, angstig wijken
Voor golf, uitheemsch of niet, die 't volk verhoogde.
Wij deden; wat wij bouwden stond.
Romeinsch-zijn zelf was daad, was nieuwe vond
Voor ons die mannen en inheemschen bleven,
Ons eigen leven
Saamhuiden met een algemeenen drang.
Déze zijn bang,
De laffen, die voor de andere opgaaf vluchten

Die eigen tijd hun bracht.
Want overal merkte ik eenzelfde gerucht,
Een zelfde kracht,
Van weer inheemsch en uitheemsch samen worden,
In andere orden
Vaderlandsch zijn en wereldsch. Ik geloof,
Als ik nu leefde, 'k bleef voor stemmen doof
Die luide dreunen door mijn eigen muren.
Zij zijn nog die zij zijn, omdat ik was,
Omdat ik waarlijk was, en niet maar scheen.
Mijn wil was steen.
Zij die mijn steen nadoen, hun wil is dras.

De dichter

Spaar me, ik wensch niet op 't volk uw vloek.
De geesten die gij zingen hoorde: zij
Die domheids litanië
Aanhieven en uit hun vervloekten hoek
Neerstreken op die stad,
Zij, op gezag en durf, op macht en geld,
Op eigen kleinheid prat,
Die grooten van zich stooten
En met geweld,

Met list,
Het volk verleidden, dat niet beter wist,
Dezen en hun genooten,
Die, hoorend, niet verstaan,
Vloek hen, tot zij vergaan. -

Het graf van sjeich Farîz naar een ets van Ph. Zilcken

Wat wordt het land gering
Langs die doorwerkte steen:
Gehakt, gevoegd,
En door de tijd verweerd.
Brok viel na brok, de bouw
Liet los, werd, neergestort,
Geroofd voor puin.
Ontbloot van lichaam, steekt,
Als botten naakt,
Een ijzren bout omhoog -
Drie bouten naast elkaar -
Roestend in lucht en leegte.
Nochtans steunt wat er bleef,
Eén hoogre, één laagre wand,

Hoe ook verkort, verbroken,
De spitsboog van de poort.
Zijn scherpe ontmoeting sluit
- In lucht nu - samen:
Breede gesneden platen
Van kalksteen tusschen baksteen.
Een donkre deur opent nog in 't gewelf.
Erdoor, en buiten, voert door lage rest van muur,
Van lucht in licht een ledig deurgat.
Wat meer?
Ligt vóór den doorgang uit de poort, linkszijds,
De tombe waar 't gemuurt om rees?...
Een burcht
Ligt op de helling, tegen lucht gezien
Naarboven door de doorgang.
Rechts langs de laagste en afgebroken wand
Verdwijnt, burnoes en tulband, juist een man.
Roofvogels kringen om de bouw.
Maar 't land -
Hoe wordt elk land gering bij zulk een romp.
O vluchtge weelden: bloemen, gras of beek,
Wat zijt, naast de eeuwen-oude Bouwval, gij! -

Van mensch tot mensch

Strofen aan Gertrud Grotrian

Over alle grenzen
Weten goede menschen
Elkaar te vinden.
Vraag niet naar hun talen,
Zoek ze aan u te binden,
Tot u nergens falen
De beminden.

Hebt ge ook veel verloren,
Blijft ge uzelf behooren
En schenkt ge u gedurig weg,
Dan wordt elk verlangen
Aanstands tot ontvangen
En zoo bloeit uw smart als een gedoornde heg.

Alle harten zoeken
Harten die hen minnen,
Afgescheurd vervloeken
Sommigen hun beginnen,
Andren danken voor hun korte vreugd,
En hun dankbaarheid is beste hulde
Aan de dooden, en de warmte die hen vulde
Stroomt van dood naar leven als een nieuwe deugd.

De getrouwe

Ben ik tot u gekomen,
Hoe zoudt ge 't weten?
Ik heb uw hand genomen,
Was naast u neergezeten,
Mijn mond verloor geen woorden;
En schoon mijn oogen spraken,
Waar niet uw ooren hoorden
Scheen zich geen hart te slaken,
Was 't of zich niet ontpopte
De vlinder van mijn liefde;
Toch was 't of hartbloed dropte,
Geen traan maar hartbloed kiefde
De stilte van mijn wachten.
't Fluistren van mijn gedachten,
Hoe zoudt ge 't weten?

Ik heb niet aan uw deuren
Gehunkerd, maar ik beidde,
Als een verstooten koning,
Of ergens één mijn kleuren
Aan nok of gevel spreidde
Van zijn ontsloten woning.
Maar waar uw groet niet zweemde
Naar zulke erkenning mijwaarts,
Wijlde ik en hield als vreemde
Mij stil en zijwaarts.

Gij hebt de tijd geleden
En zijt nu andren.
Ik, ik kan niet veranderen,
Ik draag Nu en Verleden
Uurloos in mij gebonden,
Dáártoe zijn al mijn wonden
Vergroeid in lijf en leden:
Gij weet niet hoe hun rond
Wortlen tot in mijn bloed.
Ik ben van toen de strijder,
De jaren-lange lijder,
De duider, week en zoet:
Geen trots doet mij meer schijnen

In uiterlijke lijnen
Wat ik niet ben en moet.
In tranen-klare blijheid
Trad mijn doorstreden vrijheid
U vriendlijk tegemoet.

Maar hoe, waar harten hopen,
Doch monden zwijgen,
De wetenschap te krijgen
Van ons verhouden?
Mijn lippen zijn thans open
En wat zij zeggen wouden
Golft in de stilte aan 't licht.
Ik, meer dan een gemeenzaam,
Werd door uw heengaan eenzaam,
Dorst langer niet gelooven
Aan vrienden en vertrouwden; -
Heb toen mij opgericht;
Vond in de donkre kloven
Van 't Leed dit nieuw gezicht.
Zijn voorhoofd hoog, gesloten,
Geen been schakeerde erin,
Zijn haar steil opgesproten,
De breidel van zijn kin

Hield fijn en sterk bedwongen
De breedte en zachte sprongen
Van neus en lippenpaar,
Maar onder bosschige bogen
Straalden de luchtblauwe oogen
Onpeilbaar diep en klaar.
Een zachtheid lag gebonden,
Een wreedheid lag gesust,
Een droomenzwaar doorgronden,
Een huivervolle rust.
En in zijn oogen zonken
De mijne en om zijn hals
Sloeg ik mijn armen: dronken
Sprak ik: Oog, zoet en valsch,
Wie zou aan trouw nog denken
Waar Gij zoo vóór mij staat? -
Mijn trouw moge ik U schenken,
O raadselvol gelaat!

Gasten

Van geluk-alleen valt niet te dichten,
Volheid-in-zichzelf verlangt geen taal:
Zaalgen vragen nooit in hun gezichten
Naar de troosting van het schoon verhaal.

Als ik om mij mijn beminden gader
Tot gesprek of maal, in duin of huis,
En de zomerzee ontvangt ze als bader
En de lamp in mijn beboekte kluis, -

Wat dan te uiten van 't voldaan behagen
Dat ons daglang wiegt en boeit en vult?
Niets blijft over dan de vreugd te dragen
Van weerzijdsche en graag betaalde schuld.

Inwijding

Zoals twijgen spelen,
Schaduw in, schaduw uit,
Openbaren en verhelen
Zich gedachten
In de woorden die ik voor u uit.
Sterven met dat kort geluid
Ook de ontroeringen die zij u brachten?

In de grot van mijn verborgen water
Waar de wortels ranken tusschen steen,
Drijft een beeld en fluistring en geklater
Spoelt om 't wieglen van zijn lijnen heen.
Geen aanschouwt het, maar als vochten rijzen
Door de vezels, stam en kroon,

Lokt de wind hem, ritselende prater,
Boom die deelt aan kind en grijsen
't Eerst geheim mee: woordenlooze toon.

De eene toon in duizendtongig ruischen
Meldt het klateren en suizen
Om 't in diepe koelte onzichtbaar beeld.
Maar zijt gij de ziel waarin 't zal klaren,
Kom dan vaak: het eindlijk openbaren
Heeft zijn uur, als 't vlies zich deelt.

Gij die met me 't duinpad kwaamt geloopt,
Half maar hoorend, ziende min dan half,
Baat het of mijn stem u de ooren open,
Of ik u met droomkruid de oogen zalf?

In uw hart zijn wouden, bergen, poelen,
Opgehoopt, gegraven, breed geplant,
Kloven waar bebeste struiken stoelen,
Parken ook, als werk van menschehand:
Wildernis en kweek - En uw begeeren?
Dat ik overdraag van mij in u
De eene blik op die verborgen meren
Die uw groei doet grauwen, stervens-schuw?

Weet gij niet dat ik uw tuin zal dooden?
En dan niets u laat dan kaalte en zand
En 't geklok van droppels die u nooden
Naar hun koelte uit de eene egale brand?
Volg mij dieper nog: die kleine vijver
Schemert in de diepte, en wat ge er vindt,
't Eene beeld - belooning van uw ijver -
Eén beeld, dat ge mogelijk niet bemint,
Dat ge al kent, - zoodat ge 't uit zult krijten:
Is dit al? dit niets meer dan Mijzelf.
Moest ge, om dit, los van mijn groei mij rijten,
Troostloos bannen me in dit bar gewelf?

Niets dan dit. Het Beeld in diepe holen
Van uw aard verborgen, maar het vocht
Dropt er koel en rein en zoet-verstolen
En begint er de eindelooze tocht,
Door de lijnen van uw beeld verzadigd,
Door de wereld, en zie, aanstonds spruit
Boom die 't land met koelte begenadigt
Boven 't zand, het zacht zich groenende, uit.

Anders niet. Mijn woorden beven
Voor uw ooren

Voor uw oog
Lichten de gezichten
Die mijn leven
U doen 'hooren:
Al de wonderen van mijn gedichten,
Al de zoetheid van mijn zacht betoog.

Van staatzucht

Wat ik dan wensch?...
Enkel tegenover wie verdorden
En verworden,
Een Nieuwe Mensch.

Niet een wereld die uit goede en kwade
't Weefsel voortzet van zijn voos bestand,
Maar een kerngroep die door levende genade
De Chaos bant.

De uit-middelpuntge, de Afgrond, kan niet baren.
Tenzij uit nieuwe kiem
De twijgen, alle werelden rondom zich scharen,
In mildbedwongen riem.

Spaar mij uw pogen, uw gaan, nu hier dan ginder,
Uw schomling, lapwerk en plankwippend spel.
Ik zoek alleen de ontemperbare binder,
De onoverreedbre, oer-vruchtbre cel.

Wat maakt het me of uw rekengeest zijn kleefsel
Wanhopig spant,
Of Staatzucht schreit: de flarden van mijn weefsel
Gaan nu te schand,

Als vast en sterk de keurbende, eens gekweekte,
In tal en aanzien groeit,
En de eindelijke Held, om wien ik smeekte,
Mij tegenbloeit.

Op zorgvlied

De Wereld vond in een schoon oord
De plek voor 't leelijkste Paleis, -
Dat galmen zal van 't Vrede-woord.
O Tijd van vreê! o zoete Peis!

De landen druipen midlerwijl
Van bloed en staan geschroeid in brand,
Daar ging de List in aller ijl
Met Heb- en Winzucht hand in hand.

Die vielen op de Slaper aan
Die in zijn bed-kleedij verward,
Loopt, struikelt en niet stil kan staan
Voor 't mes hem treft en de adem spart.

En prachtge leuzen klonken luid:
Die Slaper was niet zooals wij,
Eenzelfde God heeft ons beduid:
Vernielt dien hond, dan eert gij Mij.

De Slaper viel, maar 't wákkre volk,
Gedreven door zijn eene God,
Sjort om de buit en stoot zijn dolk,
Nog rood, nu naar elkanders strot.

En rondom hen ligt slim en vroom
De bent van vorsten op de loer:
Elk spiedt of eigen uur haast koom',
Elk zorgt of niet zijn buur zich roer'.

En allen bulken wijs en braaf
Beloften, dreiging en vermaan,
Maar samen zijn ze elkanders slaaf,
Zij doen niets, kunnen niets, en gaan.

Zij gaan, en waar in 't vriendlijk oord
De romp rijst van 't verknoeid Paleis,
Daar zalft hun oor het Vrede-woord.
O Tijd van vreê! o zoete Peis!

Daar heeft de Schot die goud uit staal,
Maar ook uit merg van menschen kneedt,
Geld geofferd voor die Vrede-zaal
Waar nu dat heir van grooten treedt.

Daar schonk ook elk van hen zijn gift:
Gestoelte of ruit, tapijt of vaas.
O vorstlijk parvuenen-stift,
Wat schijnt ge grootsch, wat zijt ge dwaas!

Leus die als alle leuzen liegt,
Mom voor de lafheid die beveelt,
Glimp voor wie graag zichzelf bedriegt,
Schijn waar zich de ijdelheid meê streelt!

Breek af dan, in dat vriendlijk oord,
De leugen van dat valsch Paleis!
Eerst daarna galme er 't Vrede-woord:
O Tijd van vreê! o zoete Peis!

Van volkstrots

Roem op uw volksdom niet tezeer: er waren
Volken aanzienlijker dan 't uwe, en zijn er
Ook thans:
Grootscher en fijner,
Met in hun taal een dieper glans,
En inn'ger adel zelfs in hun gebaren.

Wanneer gij zoo zult zijn dat vreemden loven:
Zie, daar is zulk een! houding en gelaat
Konden vooruit zijn daad,
In kunst en geest gaat hij zijn buur te boven: -
Wees dan - voldaan niet, maar verheugd,
En denk: mijn volk ligt langer niet verschoven,
Doch toont zijn deugd.

'Hoe lang klonk niet dit woord, lof en verwijt tezamen:
Hun voorgeslacht was groot! -

Maar had de trots op roem die hechtte aan vroegre namen,
Schaamte niet voor genoot?

Schaamte van nazaat zijn, en niet ook zelf voorvader!
Geen lichtgloed meer in 't oog, geen woeling meer in de ader
Die naar een toekomst dringt;
Geen vizioenen meer op vèr-lokkende kimmen,
Maar de avondglans alleen die de ondergang doet glimmen
Op zee waar de afgrond kringt.

Wij hebben laat en traag ons oud geloof hernomen
Van sterk te kunnen staan en feilloos als in droomen
Te zullen doen waar 't hart toe drijft.
Het hoofd dat denkt, de hand die schrijft,
IJlen vooruit aan daden die niet dralen.
Leer' nu de Wil elk werk zijn perk bepalen
Waarin 't, volvoerd, nochtans belofte blijft'.

Mijn hand houdt u terug. Uw daden schijnen
Uw eigne en zijn 't ook wel.
Maar even vast als vaag ontwikkelen zich de lijnen
Van 't wereldsch samenspel.
Gij hebt, alleen niet, maar in sterk verbinden,
En onontschakelbaar verloop,

Uw eigen aandrift door de werkingen te winden
- Saamschietende van knoop tot knoop -
Van zooveel machten als het wordend leven
Dragen door ruimte en tijd,
En niet een enkle is hij die 't blijvend sein zal geven:
Elke andre is die gij zijt.

De volkstrots joelt en woelt, maar boven zijn krioelen
Aanschouwt gezamenlijke doelen
Iedere ziener.
De Heeren vielen, de machtige Potentaten,
Diener aan diener
Gaan de geslagen straten
Door alle staten.
Niemand kan wijken
Uit de eeuwige rijken,
Eerst nu ontsloten.
Ik heb mijn gedachten
Immer gezonden
Of zij ze ook vonden.
Al mijn verwachten
Was: wie me er wachtten,
Welke genooten.

De samenhang

De samenhang

Ik volg het openplooiën
Van mijn gedachten uit een enkele kiem.
Het wildste bloesemstrooien
Gehoorzaamt unaniem
De aandrift in 't zaad gebonden,
Door gunst van lot en zorg gevoed -
Want ramp en menschedwaasheid boet
De plant met wonden.

Als in mijn boeken elk gedicht
Zich openspreidt, denk dan:
De dichter houdt, zoo goed hij kan,
Zijn bloesemende droom gericht
Naar 't licht,

En weder-houdt zijn wil ervan,
Dat die niet eigenmachtig grijpt
In wat uit donker oerbeeld rijpt
Tot wonder voor 't gezicht.

Ik dank voor goede gunst van 't lot,
Ik dank voor kracht van zorg in mij,
Ik bid dat van mijn werk het slot
Gedegen als zijn aanvang zij.
Zoodat, wanneer ik de oogen sluit,
De droom die eens mijn leven was,
Blijft spiegelen uit het stroomend glas
Van mijn tot woord gevormd geluid.

III Nieuwjaarsmorgen

Kom dan, mijn gedachten,
Droomen zonder doel,
Die, van de oorsprong van de tijden,
Oprijst om weer te verglijden
Daar u donkerten omzwachten
In gedaantenloos gewoel, -
Kom dan: mijn beminnen
Moge opnieuw de nacht ontginnen
Van uw veelgeplaagde poel.

Nieuwjaarsmorgen

I

Het jaar vangt aan en alle stormen slapen.
Wat zal ik vragen van de aanstaande dagen?
Zal ik de harp ophangen bij mijn wapen?
Zal van mijn fluit alleen het veld gewagen?
Of zal ik zwijgend gaan door nieuwe zonnen
Langs de oever van de zee en schelpen rapen?
Een vreemde stilte is in mijn hart begonnen,
Ik zie de maagden rank, en slank de knapen -
Zelf ben ik rijp en grijs, tot volte en vree verwonnen.

II

Ik heb gestaeg als geen mijn baan beloopn,
Mijn land bebouwd, mijn volk rondom beheerd,
Heb ik zijn schat die nooit bederft vermeerd,
Wat zal ik dan op grooter zegen hopen?
Wat zal ik hunkren naar weer nieuwe taken,
Die zich aan 't web van mijn bestaan ontknoopen,
Of uit mijn land van most en koren haken
Naar 't schroeiend keerkringsland van de Ethiopen,
Of 't eilandschild van de metaalrijke Pheaken?

III

O zoete rust, die nochtans drijft en dringt,
En juist omdat ze volheid is wil spruiten,
De vreemdste landen zoekt gij niet vanbuiten,
In u beweegt die wereld waar ge om dwingt.
De schoonste wondren bloeien niet daarginder:
Zij gloren waar in 't hart uw vogel zingt.
Gij, voor de straling om u daaglijks blinder,
Bij diepe bron waar 't koele water springt,
Wordt, nieuw-verraste gast, steeds meer verblijde Vinder

IV

Dichter en Dwaze die u overgaaft
Aan 't lotgeval dat slaan zou en verbijstren,
Hebt ge ooit u zoo aan lusten zatgelaafd,
Hebt ge ooit u zoo door rampen voelen teistren,
Dat ge in hún daad doel van uw leven vondt?
Dat ge aanstonds, half verslagen, half verslaafd,
Niet graag weer keerde naar die donkre grond,
Waar 't klare en einderlooze dropplen graaft
Naar 't eeuwig-heelend meer dat spoelt voor iedre wond?

V

Daar zoekt ge uw heil. Want waan niet, te onbezonnen,
Dat ge in die mijn uw eigen glorie vindt.
Wij zijn alleen de spruiten van die bronnen
Waarin het leven zelf zich her-begint.
Wie daar zich vindt heeft juist zichzelf verloren,
Hij is als een wiens web werd afgesponnen,
Maar als een kind tot nieuw vizioen geboren
Ziet hij zijn aard met lichtre horizonnen
En de avond van zijn dag gelijk een morgenglören.

VI

Mijn grootsch nieuwjaar. Was aanvang ooit zoo schoon
Als deze, nu me in nieuw licht opengaat
De streek, het dorp, het huis, waarin ik woon,
En om mij zee en duin, veld, weg en straat.
O lieven die ik nu nog anders ken
Dan voorge jaren, luistert naar mijn toon,
Meer nog dan naar mijn woorden, want ik ben
Niet wijzer van gedachten, maar de zoon
Van Lethe: helpt me opdat ik weer te leven wen.

VII

Ik dronk te diep vergetelheid, ik at
De mankop en ik sluimerde in 't geruisch
Van vallend water rondom Hades' huis
En ben ontwaakt waar ik in droomen zat
Voor de ingang van zijn afgrond. Uitgebred
Lag weer de wereld open en ik mat
De ronde ruimte en blauwe oneindigheid
Die me overwelfde: wist ik welke schat
Mijn hart zoo zwaar maakte en de leegte om mij zoo wijd?

VIII

Ik zat alleen maar in het zoet bekoren
Van bloemen en het trage gaan van wolken
En zag verblind het blinkend-witte kolken
Van de onverhulde zon: toen liet zich hooren
Muziek van snaren, of een spelers-stoet
Mij langs trok, tokking eerst, dan breede koren,
Tot plotsling voor mij daalde in stralenvloed
Een vlucht gedaanten: zijdlings en vanvoren
Kende ik gelaat en houding, instrument en voet.

IX

Zij droegen harp en fluit, maar sommgen waren
Die zwijgend zweefden of met stemgeluid
De snaren sterkten: *die* hield voor zich uit
Een zwaard, *die* hief een krans van lauwerblaren
Wat hooger voor zich, of hij kronen wou.
En bij het wiekend aan- en neder-varen
Van zooveel vleugels tintten rood en blauw
En groen en geel, in 't wisslen en weer paren,
De lucht met Iris' kleed en flonkrend veergevouw.

X

Hoe arm is toch de taal. Maar één seconde
Vloog 't schijnsel aan, toen droeg 't mij op en mee,
Tot daar waar lucht de oneindge vloed omronde:
Diep in de deining van de golven-zee.
Liet mij die vlucht een gaaf? Alleen 't vizioen,
En daarna de eindloosheid die om mij bronde.
Hoe kwam ik thuis? hoe vond ik uw plantsoen,
Mijn bloemenrijke land? hoe u, mijn blonde
Valleienrijke duin? Gij enkel zaagt mij toen.

XI

Uit vlucht van droom en naaktheid van natuur
Ben ik gekomen toen dit jaar begon.
Maar vraag niet wat ik uit mijn dromen puur,
Maar vraag niet wat ik in mijn naaktheid won.
Ik zat zoo vaak voor 't einde van een jaar
Te luistren naar het naadren van die uur
Waar in zij beurtspraak hielden met elkaar:
De tijd en mijn geweten, en ik tuur
Terug in schemer wat de erinring me openbaar.

XII

Ik zie het huis waar ik mijn jeugd ontluiken,
Mijn eerste liedren helder trillen liet.
Ik tartte 't leven dat mijn trots kon fnuiken:
Ik had mijn liefde en 't onnavolgbaar lied.
Ik dacht: wat onheil kan een stervling deren,
Wat rampspoed hem in needrigheid doen duiken,
Die enkel doet wat hem de goden leeren:
Zijn kracht en kunst tot vreugd van elk gebruiken
En, dankbaar voor zijn schat, de schat van de aard vermeeren.

XIII

Elk uur was schoon: ik trachtte 't vast te houden,
En leerde: traag van iedre vreugd te scheiden.
Mijn hart was rijk, wie rond mij ledig rouwden
Wilde uit mijn overvloed ik vreugd bereiden.
Zoo leefde ik hoog en droeg met trots mijn kroon,
Vereerd door vrienden die mijn schat vertrouwden:
Een arme koning op een kindertroon.
Want jeugd duurt kort: wat haar de feëen bouwden
Duurt maar een feëen-uur, en armoe volgt en hoon.

XIV

Toen werd Natuur mijn hulp: arm en verslagen
Kwam ik tot haar en gaf me in haar geweld.
Hoe heeft zij mij van stap tot stap gedragen,
Hoe, toen ik ging, mij met haar blik verzeld.
Geen koning, maar een mensch, van velen een,
Smaakte ik de vreugden en doorleed de plagen
Die tot een wolk van lachen en geweën
Het menschlijk juichen stuwden door het klagen,
Die, ondanks alles, heerlijk zijn, als elk gemeen.

XV

Van wolk tot wolk, van vlaag tot vlaag, door plassen
Van licht en zeën van ontroerd gebeur
Dreef mij die goede Moeder voort, de sleur
Verachtend, maar de wet van alle wassen
Vereerend, tot ik stond voor de open poort
Waar leven wordt tot dood: of donkre gassen
Mijn geest bedwelden, viel ik, maar Haar woord:
Ook Dood is Leven, hief me: in zoet verrassen
Steeg ik nu eindloos hoog en schijnbaar ongeschoord.

XVI

Totdat ik stortte. O zoete Lei-godin,
Niet wijt ik u mijn val, die altijd waakt;
Gij hebt mij van mijn kwalen losgemaakt
Door menselijkheid: die kracht gaaft gij mij in.
Maar menselijkheid, juist die kan niet doorstaan
De menselijkste wonden: haar begin
Is angst, is wanhoop, en uw zacht vermaan
Wekt als het werkt opeens een andre zin:
Een oude mensch voelt ze in haar nieuwen ondergaan.

XVII

Terugkeer van 't verstand, dat vast van greep
Zich eensklaps omwendt naar zijn diepre bronnen,
Zijn zelf, zichzelf bewust, zich voelt ontronnen,
Als water dat een hand vergeefs bekneep.
Terugkeer, en voortaan mee opgenomen
In wondre zuigings afgrondiepe sleep
En onweerhoudbre wenteling van stroomen,
Die nooit gedooft dat eigenmachtge streep
Grens stelt aan 't levend rijk van werkelijke droomen.

XVIII

Mijn needrigheid ving aan: die hooge geest
Die eerst mijzelf, daarna Natuur geleidde,
Haar en haar werking in mij schouwde en scheidde,
Zag in het vuur van uw verrijzingsfeest,
Onze ingeboren Godheid, zich vergaan.
Gij waart en niet een andre: maatloos reest
Gij uit boven mijn kleinheid, mijn verstaan
Was raadloos-vol van u zijn en bevreesd
Dat ge uitbleeft en mij leeg hulploos verstiet voortaan.

XIX

Ik droeg u in de wereld, maar niet ik,
Gij droegt me er en ik zag door alle ruimen
Uw felle kracht als wet in 't flonkrend schuimen,
Dat alle dingen doen één oogenblik.
Wat was Natuur dan 't schepsel van uw handen?
Wat was de Tijd dan 't woordloos maatgetik
Waarover gij de golvingen doet branden
Van uw beweging, en o zoete schrik,
Wat is het Woord dan gij: o make ik 't niet te schanden.

XX

Kwaamt ge in een storm, mijn Heer, uw zachte suizing
Zij nu voortaan de weldaad van mijn dagen.
Wat is mij noodig hun de daad te vragen,
Die uit uw fluistren zwelt tot heldre bruising,
Die uit uw diepte stijgt tot hoogste blinken,
Die mij ontred heeft aan de koude ontpluizing
Van uw zichtbaar geheim: laat mij maar drinken
Uw licht, uw lucht, en wachten de openruiseling
Van 't Woord, dat ge altijd zijt en dat ge uit ons laat klinken.

XXI

Ik wend mij weer naar 't jaar: de grijze luchten
Zijn nochtans vol van onontploide gloring.
Wat is ons leven dan de korte storing
Van vorm en binding in de stralenvluchten
En vloedden lichts, die 't waarlijk leven zijn.
Wat anders is ons zuchten en ons duchten
Dan 't niet genoeg doorgloeid zijn van de schijn
Die al ons scheemren wel tot dag zou tuchten
Dorsten we maar hem zeggen ondanks onze pijn.

XXII

Ik wend mij weer naar 't jaar: mijn vroegre doelen
Zijn lang vervuld en lust aan bouw en kweek
Kan ik niet meer aan de open winden koelen,
Die van de zee gaan door mijn bloemenstreek.
Ik ben voorgoed verbonden aan die vaart
Die, pijlsnel gaande onder het speelsche spoelen
Waar stad en tuin zich spiegelen in bestaat,
In glassige diepte 't duizendvouden voelen
Erinnerend alleen en als voorbij bewaart.

XXIII

Hoe had ik lief het hangen op de roos,
Het warme wijlen in de kruidenhof.
Hoe weidde ik mij in aarzels zoete poos,
Hoe had de kortste duur mijn liefste lof.
Was ik niet zelf een bruijom en mijn bruid
De schoonste die ik mij uit maagden koos?
Was ik niet zelf een minnaar van het zuid
En schold de wind van 't noorden schraal en boos?
De klare en zuivre wind die sterkte en duur beduidt?

XXIV

Nú mijn vertrouwde, als al wat vast en fel
Een pool ontvaart en maatlooze gebieden
Een buit maakt voor zijn siddrend levensspel,
Eer 't opengaat voor de verweekte lieden
Die beven voor zijn onverbiddelijkheid.
Niet mij hun lauwte. Een adem sterk en snel
Blaast van mijn pool tot mij die hem verbeid,
En dringt me in hart en brein, tot iedre cel
De aanblazing in zich merkt, zich spant en zich verwijdt.

XXV

Was ooit in zwakte een kracht als deze? Ik zoek
Rondom bij krachten die een mensch bewogen,
Krachten van hart en geest, zichtbre voor de oogen,
Werklijk-ervaarbre of vindbare in een boek:
Maar nergens eene als die ik deze vond.
Zoo plotsling, soms een zegen, soms een vloek,
Zoo schijnbaar-doelloos, schijnbaar zonder grond,
Altijd een openbaring, een bezoek
Van onverwachte gast die een geheim verkondt.

XXVI

Zij was het die vanouds profeten wisten,
Die somtijds haar aanwezigheid verraad
Als een vizioen dat eensklaps stralend staat
Bij 't opengaan van innerlijke misten,
En soms verborgen waarheid donker meldt.
Maar, nooit nabootsbaar, nooit zich voor de listen
Van 't menscheijk verstand bereikbaar stelt.
Zij naar wier oorsprong alle dwazen gisten,
Doch die voor eenige oorsprong goede en wijze geldt.

XXVII

Zij is 't die alle dichters eer zij 't weten
Hun heel gedicht inwendig heeft gebouwd.
Hun arbeid schijnt een passen en een meten:
Zij weten dat zich feilloos openvouwt
Wat klaar was voor hun woorden 't werk begonnen.
Als dronknen staan zij: als een langvergeten
Droom rijst vertrouwlijk wat zij nooit verzonnen,
Dan weer blijkt deel dat ze als mislukt versmeten
Voortzetting van het laatre en wordt mee ingesponnen.

XXVIII

Wij zien alleen een deel, het heel blijft duister,
Maar 't werkt in ons en laat niet af te rijzen.
Geen hand van mensch bouwt andere paleizen
Dan die reeds lang met hun verborgen luister
De ruimten vulden van zijn onbewuste.
Ons leven is een blinddoek en een kluister,
Onze angst is dat dit eene licht zich bluschte,
Dan kondt opnieuw, in klatring of gefluister,
De scheppingsroep zijn troost voor 't hart dat zich ontrustte.

XXIX

Wat vind ik in mijn hart dan u, mijn land.
Wat dan uw lucht, uw veld, uw zee, uw duin,
De voorjaarsvlammen van uw bloementuin,
Het najaarstij dat op uw stranden brandt.
Maar niet als eerst: de weerkeer en herhaling
Van alle dingen merkte in mijn verstand
Nu dieper teeken dan hun zoete praling
Me eens in de zinnen schreef: gevoelsverwant
Van de aarde, droomde ik opgang eerst na nederdaling.

XXX

Nu zie ik niets dat sterft: uw blijvend beeld
Ligt, waar de zonnen en de wolken slapen,
Van eeuwigheid tot eeuwigheid geschapen,
In de eeuwge geest, door zon en wolk omspeeld.
Ik blijf u zien schoon alle vormen sterven.
Geen ondergang die wolken heller geelt,
Geen opgang meer die straalt met rozen verven,
Maar eeuwge Duur die schijnbaar zich verdeelt
En die zijn volte elk mensch elk oogenblik doet erven.

XXXI

Vond ik u weer, mijn land, laat mij nu dalen.
Ik ben van donkre weemoed boordevol.
Hoe zal een machtloos mensch de zee bepalen
Als ze eenmaal tot de hoogste duintop zwol.
Mijn hart is als de zee: zoo hoog gestegen
Stroomt het de helling langs en vult de dalen,
Spoelt de akkers onder en verslindt de wegen,
En waar ik oogsten zag die 'k in zou halen
Weet ik 't seizoen vervuld en 't loon niet half verkregen.

XXXII

De macht die in mij werkte en mij deed zien
Wat mij een oogenblik met vreugd vervulde
Onttrekt zich als een man die mist omhulde
Of licht dat flauwt aan de gedoofde kien.
En zelf voel ik mij zinken naar die oorden
En 't diepe meer, waar, toovrende Merlin,
Ik liedren klink zooals nooit ooren hoorden:
De zoete droefheid van het vaag misschien,
De zilvren zekerheid van de ongeziene boorden.

XXXIII

Ik zoek de steen die me als ik rijs zal baten,
De steen die de aarde aan mij verpand doet zijn,
Die al haar wegen maakt tot droomenstraten
En al haar harten tot mijn zangrefrein.
De gloed brandt in mij die geen enkel hart,
Uit dwaasheid van zijn liefde, alleen kan laten,
Maar allen in zijn net van zang verwart.
O smeed, mijn ongeduur, en werp verwaten
Rond aller blijdschap uw wreed-flonkerende smart.

XXXIV

Ik zoek de steen die slaapt in donkre poel
En onder huif van 't giftige gebladert.
Sinds eeuwen rust hij op doorschenen stoel.
Met gouden nerf van rune is hij dooraderd.
De twijgen rond mij zien mij aan als oogen.
Hoe huivert groene waterdiepte koel.
Ik nader. Zie, hij slaapt. En onbewogen
Grijp ik hem aan. Meteen is elk gevoel
Van de aarde, al wat ik wist, de erinnering onttoegen.

XXXV

Een nieuw heelal rijst rond mij: vast en klaar
De wanden als doorschijnende edelsteen,
Als bloemen zijn de menschen om mij heen,
In de oogen het verleidelijk gevaar
Van wezens met veranderlijke ziel.
Zooals de sterren dansen met elkaar,
Zoo traden deze, licht van teen en hiel,
In flonkrende arabesken, paar aan paar,
Of kransende als de wentling van een bloemenwiel.

XXXVI

Ik zelf was licht en, zwierende in hun kring,
Op grastapijten die de voet niet drukt,
Voelde ik een zweving en een siddering
Als een die, aan zijn aardse lijf ontrukkt,
Dalen en stijgen kan naar welgeval.
Maar eensklaps, in één wijdeste cirkeling,
- Zoo zwaaide Zeus Hephaistos door 't heelal
Neer van de Olymp - schoot, dood en vallend ding,
Ik de afgrond in en door tot diep en donker dal.

XXXVII

En voor een spiegel stond ik: was dit ik?
Die op mijn schouders droeg gelijk een kruis,
Die aan mijn voeten sleepte 't stroomgeruisch
Van tranen en vervloeking, de schrik,
De ontzetting en de gaping van veel wonden?
Dit de aarde rond mijn hoofd? Met wilden snik
Speurde ik de breuken van haar duizend zonden.
Ik zag mijzelf in de oogen: de oogenblik
Ontzonk me, ik lag een poos door nood als dood omwonden.

XXXVIII

Mijn woord is vast en vaag, mijn denken hokt.
Ik heb mijzelf en niet mijzelf gevonden.
Ik kan de wondren die ik zag niet konden,
De huiver niet onthullen die mij lokt.
Een schemer vat mij aan waarin ik zwelg,
Een stilte die als nevel rond mij vlokt,
Een radersuizlen dat met zachte velg
Neerwielt en wielt en zonder dat het schokt
Mij draagt naar 't diepste diep, zijn langverwachte telg.

XXXIX

Ik rijs omhoog, de steen rust in mijn handen
Die ding in droom en droom in ding verkeert.
Maar 't hart dat eenmaal heeft terugbegeerd
Komt niet als eerst in de eens vertrouwde landen.
Ik draag de steen. Zal ik hem andren toonen?
Doe ik hun harten als het mijne branden?
Zij moeten in hun aardsche blijdschap wonen:
Wat nood ik hen in 't licht van de waranden,
Waar de aandrift van een uur zich uitstort door Aeonen.

XL

Mijn nieuwe jaar vangt aan: in stil begeeren,
Toch niet begeeren, dwaal ik door mijn dagen.
Maar niet is noodig hun de daad te vragen
Die dagelijks rijst uit zoetheid van ontberen.
De vreugden groeien zacht gelijk de boomen,
Die ieder voorjaar nog hun binnenst keeren
Naarbuiten, aldoor 't innerlijke stroomen
De vorm en kleur van blad en bloesem leeren:
De schoone duidelijkheid van de onbegrepen droomen.